

Nombia kpaakpaa ñan Maake be ñmarase ne Maake

*Gyon Wurubuaɛ loɲsɔɔre ñon ke desina gbɛɛ
fa Yesu kekɔɲ*

Mateo 3:1-12; Luka 3:1-8; Gyon 1:19-28

¹ Wurubuaɛ bu Yesu Kristo nombia kpaakpaa ñan kewalaɲ yaa. ² Wurubuaɛ kpila tobaale ñon bɛɛ baake nyi Gyon ne nyi waa kyaɲ Yesu gbɛɛ kɔɲ, ñgba mena keɲ Wurubuaɛ dekpɛɲkpɛɲgyɔɔre ñon bɛɛ baake e nyi Yesaya be yako Wurubuaɛ nombia aɲmaraseɲ see ñan man ne. ɔ yakowɔ nyiaa,

“Kɛɛ! Mee kpila me kpilale na waa ta n siaman. Ñon ne gyae la waa desina n gbɛɛneɲ see neɲ.”

³ Wurubuaɛ dekpɛɲkpɛɲgyɔɔre Yesaya besewɔ yako Gyon wose man nombia Wurubuaɛ nombia aɲmaraseɲ see ñan man bela nyiaa,

“Ñolo ne fae yeesa depampaa dinaa keɲ man nyiaa,

‘ɛ desina de Gbɛɲgyoo gbɛɛnaa,

na ɛ ke yela ɔ gbɛɛneɲ pou ka tenee.’ ”

⁴ Mena dɔɔ kɔɲawɔ ampaɲ nyiaa, Gyon ñon ɔ ne sɔ balan Wurubuaɛ loɲ ne kyaawɔ depampaa dinaa keɲ man. Na ɔ ne kolosi fa balan nyi baa kyɛɛkee lee be gbɛɛneɲ kumɛɛ man na baa kɔɲ Wurubuaɛ gyaɲ, na baa sɔ wɔ Wurubuaɛ loɲ na Wurubuaɛ ka mo be nombiakumɛɛ kyɛɛ wɔ.

⁵ Mena dɔɔ balan burum leewɔ Gyudia tɛɛlese pou man, na Gyerusalem donɔɔ man gyu ketɔlɛɛ be nombiakumɛɛ ɲan bɛɛ yɛɛ nɛ fa Gyɔn, te ɔ sɔɔ wɔ Wurubuare lon Gyɔɔdan boo man. ⁶ Na kurumɔɔ tɔne te ba moowɔ ɲara Gyɔn kegba, te wonembu tɔne te ɔ moowɔ yɛɛ abɔsɔɔ kpan ɔ tenja man. Akpataana na teebɔɔ yena ɔ weenɛɛ ɲan ɔ ne dii. ⁷ Kenje Gyɔn yako balan ban nyiaa, “Walan ɲolo dɔn me wɔle ɔ ne kɔn ken ɔ kela man. Man tekaboena nyi maa bun booli ɔtenate nkyokota ɲmeesen gba ya. ⁸ Man dɔɔ lon te man dana mɛɛ sɔ ɲon Wurubuare lon, mɔna akpaa ɲon de kɔn na Wurubuare felin te waa mo sɔ ɲon Wurubuare lon.”

Yesu Wurubuare lonkesɔ

Mateo 3:13–4:11; Luka 3:21–22; 4:1–4

⁹ Gyɔn kɛɛ sɔ balan Wurubuare lon nɛ, te Yesu leewɔ Nasarete donɔɔ ken ke kyaa Galelia tɛɛle man nɛ kɔn, te Gyɔn sɔɔ e Wurubuare lon Gyɔɔdan boo man. ¹⁰ Yesu ka mo waa lee lon ken man nɛ, karatete dokolon te ɔ naawɔ na adido ta toro, te Wurubuare felin ɲon moo duwulun dinɔɔ tisi lee adido kaa gyakaa ɔ dɔɔ. ¹¹ Botɔɔ te be nyii woya ɲaale kolosiwɔ lee adido yako nyiaa, “Nyaɲ yena me bu ɲon mɛɛ gyae lee me konɔɔ man, te n na gyoo me sia nideli.”

¹² Debokenan man te Wurubuare felin ɲon yela Yesu gyuuwɔ depampaa dinaa daale man. ¹³ Yesu kyaawɔ depampaa kenan man weeya sɔnola (40). ɔ kekyaa botɔɔ nɛ, te ɔbonsam kɔnawɔ kaa kɛɛse e kɛɛse e kina. Na Yesu kyae

ɲale man wonembia man, te Wurubuarɛ kpilala leewɔ adido kɔŋ kaa kɛɛ ɔ doo.

Yesu kebaake ɔ kaseela gyangba nyiban

Mateo 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11

¹⁴ Te di weeya ala ya te be kyanɲa Gyɔn tɔ deni. Ba ke kyanɲ e tɔ deni wɔle nɛ, Yesu kɔŋawɔ Galelia tɛɛle doo ɔ ne kolosi Wurubuarɛ nombia kpaakpaa ɲan fa balanɲ nyiaa, ¹⁵ “Debanɲ kenɲ te lii, te Wurubuarɛ gyoori kenɲ mo ta benaa. Ɛ kyɛɛkee lee ɛ gbɛɛnɛŋ kumɛɛ man kɔŋ Wurubuarɛ gyanɲ, na ɛ ke lɛɛ nombia kpaakpaa ɲan di!”

¹⁶ Kenɲte Yesu gyuuwɔ ka mo Galelia boo nooman. Botɔɔ te ɔ naa Simɔn na ɔ naabu Anderiase na bɛɛ lo asawuse boo kenɲ man, nawolo nyi be yɛɛ kpɛɛ kyanɲarawɔ. ¹⁷ Kenɲte Yesu yako wɔ nyiaa, “Ɛ kaa sila manɲ, na maa yela ɛ ke yilaa balanɲ fa manɲ ɲgba mena kenɲ ɛ ne kyanɲ kpɛɛ nɛ.” ¹⁸ Debokenanɲ man te be tinaa ba asawuse ɲan yela, te be kaa sila Yesu. ¹⁹ Ɔ ke gyu ɔ siaman kyomii nɛ, ɔ naa Sebedeo bia Gyemisi na ɔ naabu Gyɔn na be doo ba degbele man bee desina ba asawuse. ²⁰ Debokenanɲ man te Yesu baake wɔ, te be tinaa be kya Sebedeo na be paasetena banɲ pou yela degbele kenɲ man te be kaa sila Yesu.

Yesu kegegi felɲnkum lee balee ɲolo man

Luka 4:31-37

²¹ Kenɲte be gyuuwɔ Kapanum donɔɔ man. Te Gyudatena keƒɛfowee kelii nɛ, Yesu gyuuwɔ bo ɔsom deni man ɔ kaa wola wɔ Wurubuarɛ nombia. ²² Yesu kawola kenɲ doo balanɲ banɲ pou noo. Nawolo nyi ɔ ne gyɔ ɔ konɔɔ wola ɲgba walanɲ ɲon ɔ dana doŋ nombia ɲan ɔ na wolo

nε dɔɔ nε. ɔ kawola kenj te yεε nɔba Gyudatena mmaraa wolala banj nε ya. ²³ Debanj kenanj na balee nɔlo kyaa bɔ ɔsom deni man botɔɔ kenj felinjkum doo ɔ man. Karatetee dokolonj te ɔ fae yeesa kenkenj nyiaa, ²⁴ “Nyanj Yesu Nasarete baale, wonj yaa n ne gyae de gyanj? N kɔnjae n kaa wɔlεε daa? Ma gyenj nenj nyi nyanj yena Wurubuare walanj nɔn ayimεε be doo n man ya nε.”

²⁵ Botɔɔ te Yesu faree felinjkum kenj nyiaa, “Wu n nɔɔ, na n ka lee ɔ man.” ²⁶ Kenjte felinjkum kenj wosi balee nɔn nideli, te ke fae yeesa kenkenj te ka leewɔ ɔ man lanj. ²⁷ Nombii kei doo balanj banj pou nɔɔ te be bɔɔse dɔnja nyiaa, “Wonj nombii yaa? Kawola wɔle? ɔ dana donj felinjkumεε dɔɔ, kenj nyi ɔ ne kolosi fa nja na nee nyii ɔ dei.” ²⁸ Mena dɔɔ Yesu wose man nombia yaaseewɔ gyu Galelia tεele man na ka yenaase pou.

Yesu kekyɔ balanj burum kaweesee

Mateo 8:14-17; Luka 4:38-41

²⁹ Be ka lee bɔ ɔsom deni kenj man pε, te banj na Gyemisi na Gyɔn gyuuwɔ Simɔn na Anderiase dεε. ³⁰ Be ke gyu na Simɔn wa awu doo ɔ na wee kpanalanj, kenjte be yako Yesu. ³¹ Botɔɔ te Yesu gyuuwɔ alo nɔn gyanj, te ɔ kyanja e ɔ nyinjmaa man gate e kyaase. Debokenanj man te alo nɔn kawee kenj tanjawɔ, te ɔ kεε be dɔɔ.

³² Mena wee kenanj balinɔɔ weese kagyoo nε, balanj moo be kaweesetena na banj pou felinjkumεε doo be man nε kɔnj Yesu gyanj. ³³ Kenjte donɔɔ kenj man balanj pou kɔnjawɔ kaa wuu dekpanalanj kenj denanɔɔ man. ³⁴ Te Yesu

kyɔɔ balan burum be kaweesse kpookpoo pou. ɔ gegi felɪnkumɛɛ burum mɔ lee balan man ken ɔ te fa na gbɛɛ nyi ne dee kolosi ya, nawolo nyi na gyen walan non dinɔɔ Yesu yɛɛ.

Yesu kekolosi Wurubuarɛ nombia Galelia tɛɛle man

Luka 4:42-44

³⁵ Ke tɛɛ kena nebo nebo fuu nɛ, Yesu karatɛɛwɔ lee dekpanalan man gyu yenan daale ken botɔɔ yɛɛ yididi nɛ, te ɔ ke fanewɔ fa Wurubuarɛ. ³⁶ Kenɛte Simɔn na ɔ tebia ban gyuuwɔ bɛɛ keɔ e. ³⁷ Ba kena e nɛ te be yako e nyiaa, “Balan ban pou ne keɔ nen.” ³⁸ Botɔɔ te Yesu yako wɔ nyiaa, “E yela dee gyu donɔɔse nan ne kyaa siaman nɛ man, na me kaa kolosi Wurubuarɛ nombia nan botɔɔ mɔ. Nawolo nyi ken dɔɔ te me kɔnawɔ tɛɛle kei dɔɔ.” ³⁹ Mena dɔɔ ɔ tɛɛwɔ kila Galelia tɛɛle pou dɔɔ, te ɔ kolosi Wurubuarɛ nombia nan fa wɔ bɔ ɔsom denɛɛ man pou, te ɔ gegi felɪnkumɛɛ lee balan man.

Yesu kekyɔ akuntunte nolo kawee

Mateo 8:1-4; Luka 5:12-16

⁴⁰ Te akuntunte nolo kaa bunawɔ ɔ doona dɔɔ Yesu nawɔɔtɛɛ waase e nyiaa, “Me Gbenjyoo, akpaa n ne gyae na n ke tale kyɔ man me kawee kei.” ⁴¹ Botɔɔ nɛ, ɔ nombia yɛɛ Yesu waranjase te ɔ moo ɔ nyinmaa gyakaa ɔ dɔɔ yako e nyiaa, “Mɛɛ gyae, n kawee dɛɛ tan.” ⁴² Debokenan man te ɔ kawee ken tanawɔ, te ɔ nyina ɔ wose. ⁴³ Pɛ Yesu ke lɔ balee non gbɛɛ nɛ, ɔ faree e nideli nyiaa, ⁴⁴ “Kɛɛ nyi walan na walan na nyii kpene ken be kɔn nɛ ya. Mɔna mo n wose gyu kawola

Wurubuare sae non, na n keto kedeesa aboo nan de naana Mosesi ba wolo nyi yaa to ne. Kei gyae ke yela walan kamase kena nyi n kawee kenj te tanj." ⁴⁵ Mona balee non ka lee deboo man pe te o gyoo nombia nan dekpenkpenj kegyo, te walan kamase nyiiwo. Lee mena doo Yesu te tale gyoo donoo kamase man na balan kena e ya. O ne gyu bo ke kyaa donoo kenj nooman, botoo kenj balan be gyae baa naa e ya ne. Mo kenj koranj na, balan na lee yenanj kamase konj o gyanj.

2

Yesu kekyo otakase nolo kawee

Mateo 9:1-8; Luka 5:17-26

¹ Weeya akalansae naale wole ne, Yesu besewo gyu Kapanum donoo man te balan nyiiwo nyi o te konj dee. ² Kenj te balan burum kaa wuuwo botoo, kenj nyi nae dasenae be doo ya. Mena doo gbese be doo kenj nolo waa mo gyoo dekpanalanj kenj man gba ya. Te Yesu kolosi Wurubuare nombia fa wo. ³ Kenj te balan banaara baale seele otakase nolo bese konj Yesu gyanj. ⁴ Kenj balan boe doo be te nyinj gbese mo e ta denanoo man ya. Mena doo ba gyenja deni kenj man Yesu kyaa ne nyee doo te be wolee yenanj daale, te be tisinaa kawee te non na o dofononj kenj pou deede see Yesu siaman. ⁵ Yesu kena mena kenj balan banj be lee e di ne, o yako kawee te non nyiaa, "Me bu, me ta mo n nombiakumee kyee nenj." ⁶ Botoo te Gyudatena mmaraa wolala banj be kyaa botoo ne yakowo ba nyee ya man nyiaa, ⁷ "Weera doo te balee kei ne kolosi mena? O te kolosi mmusuo

nombia. Lee Wurubuarɛ wɔle na, amɔte kyaa la kenj waa tale mo dukum kyɛɛ?" ⁸ Debokenan man te Yesu gyeɲa kpene kenj bɛɛ gyuenj nɛ te ɔ yako wɔ nyiaa, "Wɔɲ dɔɔ te ɛ na gyuenj kenja ɛ nyeeya man? ⁹ Nombia kenja man wɔɲti wɔela na keyako fa ɔtakase ɲon? 'Me ta mo n dukum kyɛɛ nenj,' yaa 'Koro senj na n ka mo n dofoɲonj na n ke ta?' ¹⁰ Mɔna mɛɛ gyae ɛ ka gyenj nyi, Man Deniwalanj Bu dana doɲ tɛɛle kei dɔɔ nyi maa mo dukum kyɛɛ." Mena dɔɔ ɔ yako kaweeɛte ɲon nyiaa, ¹¹ "Koro senj. Gate n dofoɲonj, na n ke ta gyu n dɛɛ." ¹² Debokenan man te kaweeɛte ɲon korowɔ senj ɔ nawɔɔ dɔɔ, te ɔ gate ɔ dofoɲonj kenj dɔɔ ɔ doo nɛ, te ɔ leewɔ lanj ɔ dɛɛ balan banj pou siaman. Nombia kenja doo balan banj pou nɔɔ te ba lese Wurubuarɛ yele yako nyiaa, "Da te naa ta mena nombia kenja dinɔɔ see ya."

Yesu ke baake Lewi

Mateo 9:9-13; Luka 5:27-32

¹³ Kenan wɔle te Yesu besewɔ gyu Galelia boo nɔɔman, te balan burum kɔɲawɔ ɔ gyanj te ɔ wola wɔ Wurubuarɛ nombia. ¹⁴ ɔ ke ta ɔ ne lam nɛ, ɔ naa Alfeose bu Lewi ɲon ɔ yeɛ lempoolɛɛre e nɛ, na ɔ kyaa ɔ lempoo delɛɛ man. Te Yesu yako e nyiaa, "Sila manj." Kenjɛ Lewi korowɔ sila e.

¹⁵ Kenan wɔle nɛ, Lewi baake Yesu na ɔ kaseela banj gyu ɔ dɛɛ be kaa di. Lempoolɛɛra na nombiakumɛɛyɛɛra burum sila Yesu na ɔ kaseela banj gyu botɔɔ, te banj na wɔ pou ke diiwɔ bom. ¹⁶ Gyudatena mmaraa wolala banj bɔɔ lee Farasiitena dikpii kenj man kena ɲgba Yesu ne dii bom na lempoolɛɛra na nombiakumɛɛyɛɛra

ne be boose o kaseela ban nyiaa, “Weera doo te Yesu ne dii bom na lempoolera na nombiakumeyera?” ¹⁷ Yesu kenyii mena ne te o yako wo nyiaa, “Kaweesetena te kaboena nyi baa kyoo wo kawee. Balan ban booo na wee ya ne, doo booo ne hia kawee kekyoo ya. Ma te koo nyi me kaa baake balan ban be gbene wulaa tenne Wurubuae siaman ne ya. Mona me koo na me kaa baake balan ban be yee nombiakumeyerawo ne.”

*Ba ke boose Yesu nokebake nombia
Mateo 9:14-17; Luka 5:33-39*

¹⁸ Wee daale balan baale naawoo na Gyoo Wurubuae loooore silala na Farasiitena ne bake be noo. Kenje be boose Yesu nyiaa, “Weera doo te Gyoo Wurubuae loooore silala na Farasiitena ne bake be noo, te nyaan wui kewo doo booo ne bake be noo ya?” ¹⁹ Botoo te Yesu tiranoo fa wo nyiaa, “Sena te balan ban be kyaa allowolete ne baa tale bake be noo ken allowole baale kyaa be gyan? Allowole baale nyaan o kyaa be gyan ne, booo gyae baa tale bake be noo ya. ²⁰ Mona deban daale gyae kekoo ken baa mo allowole baale non lee be gyan. Mena wee kenan man te baa bake be noo. ²¹ Nolo bee kara kyaan wole mo taa kakyengbelaa ken ba yem ne booo ya. Akpaa o yee mena ne, kyaan wole ken gyae ke tao kakyengbelaa ken wolose ke booo ken yee ke dinaa. ²² Mena mo te nolo bee mo solon wole do wonembu tone ogele bene man ya. Akpaa o yee mena na solon ken gyae ke tao tone ken lii, na solon ken na wonembu tone ogele ken pou ke

wɔlɛɛ. Bɛɛ mo solonj wɔle bo do wonembu tone ogele wɔle man.”

Yesu kawola lee keƒɛƒowee wose man

Mateo 12:1-8; Luka 6:1-5

²³ Kelii Gyudatena keƒɛƒowee nɛ, Yesu na ɔ kaseela banj gyuuwɔ ka mo wɔɔ daale man. Na weenɛɛ njan senɛɛ wɔɔ kenanj man nɛ yɛɛ nɔɔba kefaa nɛ. Kenje ba kpera njaale posaa bɛɛ tao. ²⁴ Kenje Farasiitena bɔɔse Yesu nyiaa, “Weera te n kaseela banj ne yɛɛ kpene kenj dɛɛ kɔle nɛ da keƒɛƒowee?” ²⁵ Botɔɔ te Yesu tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Ɛ te kala ta lee Wurubuare tone kenj man kpene kenj de naana Defidi be yɛɛ debanj kenj tanam be kyanj njon na ɔ tebia, te ba wose be kyanj wɔ nɛ yee? ²⁶ Debanj kenj Abiata yɛɛ Wurubuare sae kegyia e nɛ, de naana Defidi gyoowɔ Wurubuare ɔsom deni dinaa kenj man, te ɔ dii bodobodo kenj bɔɔ mo deesi fa Wurubuare kenj nolo be dana gbɛɛ waa di ke kpu na Wurubuare saese ya nɛ. Kenje ɔ moo njaale mɔ fa ɔ tebia banj be kpuɛ na e nɛ, te banj mɔ diiwɔ.” ²⁷ Te Yesu torowɔ yako wɔ nyiaa, “Wurubuare yɛɛ keƒɛƒowee bo fa walanj. ɔ te yɛɛ walanj fa keƒɛƒowee ya. ²⁸ Mena dɔɔ manj Deniwalanj Bu njon yɛna keƒɛƒowee kenj gba Gbenjyoo.”

3

Yesu kekyɔ baam dayenasate nolo kawee

Mateo 12:9-14; Luka 6:6-11

¹ Wee daale Yesu besewɔ gyuu Gyudatena ɔsom deni man. ɔ ke gyuu nɛ, na baam dayenasate nolo

kyaa botoo. ² Na balan ban baale na deke Yesu nyi waa kyoo balee non kawee ba kefeefowee ken, na baa nyin mo nombia yakaa o doo. ³ Kenje Yesu yako baam dayenasate non nyiaa, "Lee kaa sen siaman kebo." ⁴ Botoo te Yesu boose wo nyiaa, "Won te da mmaraa ne fa gbee nyi dee yee kefeefowee? Da mmaraa ne fa daa gbee nyi dee yee kolo kpaakpaa yaa dee yee kolo kum? Dee lee walan nyee yaa, dee yela waa yen?" Botoo na, nolo te tale gyusu o noo ya. ⁵ Te Yesu kee wo pou gyanee ban man, te takaa e nideli lee ba denjele don ken doo. Kenje o yako kawee non nyiaa, "Tenee n baam." Botoo te balee non tenee o baam ken, te kawee ken tanawo te o baam ken yee don. ⁶ Mena doo Farasiitena na Herode silala leewo be kaa bake mena ken baa mo ko Yesu.

Balan burum kesila Yesu

Mateo 12:15-16; Luka 6:17-19

⁷ Kenan wole te Yesu na o kaseela ban wona ba wose lee botoo gyu Galelia boo nooman, te balan burum ban boo lee Galelia ne sila e gyu botoo. ⁸ Be ke nyii kpene ken o ne yee ne, balan burum leewo Gyerusalem na Idumia donoose na teele ken ke kyaa Gyoodan boo dingyin ne, na donoose nan be kilisi Tae na Sidon ne man kon o gyan. ⁹ Balan ban booron doo o yako o kaseela ban nyi baa gyae degbele fa e, na balan ban be nyin to e do ya. ¹⁰ Nawolo nyi o te kyoo balan burum kawee, mena doo ban be see be dana kawee ne te kaa wuu o doo ken bee gyae baa mo be nyinmaase tina e. ¹¹ Te akpaa balan ban felinkum doo be man ne de naa e na, bee bunii

o nawootεε na bεε fae yeesa nyiaa, “Nyan yena Wurubuare bu non.” ¹² Kenje Yesu faree wo nyi, be na yela balan ka gyen walan non dinoo o yee ya.

Yesu ka lese o kpilala kufu bala ban

Mateo 10:1-4; Luka 6:12-16

¹³ Kenje Yesu gyeja bula daale, te o baake balan ban o ne gyae ne te be kaa yilaawo o gyan.

¹⁴ Te o lese balan ban man baala kufu bala, te o baake wo o kpilala nyi baa kpu na e na waa kpilii wo na baa ta yako Wurubuare nombia non.

¹⁵ Na waa fa wo don na baa gberaa felinkumεε lee balan man.

¹⁶ Baala kufu bala ban Yesu ba lese ne yela yaa, Simon te o doo e yele nyi Pita, na ¹⁷ Sebedeo bu Gyemisi na o naabu Gyon, te o besewo do wo yela nyi Boanegesi. Yele kei nawolo nyi bεε yee nombia bo yakaa yakaa na don ngba oga kefae ne, ¹⁸ na Anderiase na Filipino na Batolomeo na Mateo na Tomase na Alfeose bu Gyemisi na Tadeose na Kaanan baale Simon non o ne gyae o balan nideli ne, ¹⁹ na Gyudase Isekarote non o ba lese Yesu fa ne.

Yesu na Belisebu

Mateo 12:25-29; Luka 11:17-22

²⁰ Yesu ka lese o kpilala ban tan ne te o gyuuwo o dεε. Kenje balan burum konawo kaa wuu o doo, ken non na o kaseela bee nyin gbεε baa di weenεε panpan gba ya. ²¹ O lon-tona kenyii mena ne be gyuuwo be kaa kyan e gyu dεε, nawolo nyi na balan ban kpa o nyee ne woleε.

²² Botoo te Gyudatena mmaraa wolala ban boo lee Gyerusalem donoo man kon botoo ne yakowo

nyiaa, “Felin̄kumεε pou gyoo ηon bεε baake e nyi Belisεbu nε doola Yesu man. N̄on faa na e don̄ te ɔ na mo gberaa felin̄kumεε lee balan̄ man nε.” ²³ Ken̄te Yesu baake balan̄ ban̄ k̄on̄ ɔ gyan̄ yako w̄o aduya man nyiaa, “Sena te ɔbonsam waa tale gegi ɔ wose? ²⁴ Akpaa tεεle daale man balan̄ de kpase ba wose bee yoo na don̄a nε, tεεle kenan̄ be gyae ke sen̄ ya. ²⁵ Mena m̄o te akpaa dekp̄analan̄ daale man balan̄ de kpase ba wose bee yoo na don̄a nε, dekp̄analan̄ kenan̄ m̄o be gyae ke tale sen̄ ya. ²⁶ Te akpaa ɔbonsam na ɔ tewulεε de kpase ba wose kpookpoo te ba koro sen̄ tia don̄a na, ɔ be gyae waa tale sen̄ ya. Na ɔ gyoori ken̄ ɔto kenan̄.” ²⁷ Ken̄te Yesu besew̄o yako w̄o nyiaa, ηolo be tale gyu don̄te ηolo dεε na ɔ kaa mo ɔ kolo, ken̄ nyi ɔ te di don̄te ηon d̄oo ya. Nyi akpaa ɔ di don̄te ηon d̄oo te ɔ bake e see nε, kenan̄ na waa tale kuu wa ab̄oo pou. ²⁸ Mεε yako ηon anokoare baa ε ke nyii nyiaa, Wurubuare waa tale mo balan̄ pou nombiakumεε na mmusuo nombia ηan bεε yεε nε kyεε w̄o. ²⁹ M̄ona walan̄ ηon waa kolosi mmusuo nombia tia Wurubuare felin̄ ηon nε, ɔ be gyae waa mo kyεε ɔtenate korakora ya. Nawolo nyi walan̄ ηonan̄ te yεε nombiakumεε ηan ηe doo kekpaakekpaa. ³⁰ Ken̄ d̄oo te Yesu be yako nombia ken̄a yena nyiaa, na balan̄ ne yako nyi felin̄kum doo la ɔ man.

*Yesu ɔ naa na ɔ naabia
Mateo 12:46-50; Luka 8:19-21*

³¹ Ken̄te Yesu ɔ naa na ɔ naabia k̄on̄aw̄o kaa sen̄ deb̄ooman kpila nyi baa baake e fa w̄o. ³² Na

balan burum kyaa kilisi e te be yako e nyiaa, “Kee, n naa na n naabia senɛɛ deɔoman beɛ gyae neɲ.” ³³ Botɔɔ te Yesu boɔse wɔ nyiaa, “Bomɔ yena me naa na me naabia?” ³⁴ Kenɛ ɔ keɛ ban be kyaa kilisi e ne gyaneɛ te ɔ yakowɔ nyiaa, “Kee, me naa na me naabia yena kewɔ. ³⁵ Walaɲ kamase ɲon ɔ ne yeɛ Wurubuare kegyaebii ne, ɲon yena me naabu na me deesi na me naa.”

4

*Yesu kegyɔ dudu lee wɔɔfarale ɲolo wose man
Mateo 13:1-17; Luka 8:4-10*

¹ Wee daale Yesu besewɔ ɔ na wola Wurubuare nombia Galelia boɔ nɔɔman. Te mena kenɛ balan burum be kaa wuu ɔ dɔɔ dɔɔ ne, ɔ gyoowɔ ke kyaa degbele man gyu lonɛ kenɛ dɔɔ na balan akanɛ ban pou senɛɛ dekenɛkenɛ dɔɔ. ² Botɔɔ te ɔ wola wɔ nombia aduya man. ³ Te ɔ yako wɔ nyiaa, “E tei kebo, wɔɔfarale ɲolo gyuuwɔ ke ɲmatee abɔɔbia ɲgba amɔla ne ɔ wɔɔman. ⁴ ɔ keɛ ɲmatee ɲa ne, ɲaale yalawɔ gbɛɛɛɛɲbia ɲan doo wɔɔ kenɛ man ne man, te gyebuse kaa tɔɔsee ɲa di. ⁵ ɲaale mɔ yalawɔ kpananɛse dɔɔ te ɲe tuuwɔ, mɔna tɛɛle ta boɔ botɔɔ ya. ⁶ Mena dɔɔ ɔga kaa senawɔ na te ɲa botowɔ. Te kenɛ ɲe te nyiɲ lila burum dɔɔ ya ne, ɲe popou yekeewɔ. ⁷ Bia ɲan ɲaale mɔ yalawɔ kpalamse man te ɲe tuuwɔ, te kpalamse ɲan mɔ tuuwɔ milii ɲa. Mena dɔɔ ɲe te nyiɲ ɲa wose se bia ya. ⁸ Abɔɔbia ɲan ɲaale mɔ yalawɔ tɛɛle kpaakpaa dɔɔ te ɲe tuuwɔ bee, te ɲa see bia burum. ɲaale see bia sao na kufu (30), te ɲaale mɔ see bia sɔɲotooro

(60), te ɲaale mɔ see bia sɔŋonɔŋ (100).” ⁹ Keɲte Yesu yako wɔ nyiaa, “Nɔn ɔ dana deɲela waa nyii na, waa tei nideli.” ¹⁰ Keka Yesu waageɲ ne, ɔ kaseela kufu bala baɲ na balan baɲ be kyaa botɔɔ kpu na wɔ ne yako e nyi waa wola wɔ dudu keɲ asɛɛ. ¹¹ Keɲte Yesu yako wɔ nyiaa, “Emɛɛ dɔɔ Wurubuare ta toro ya agyueɲse na e ka gyeɲ nombia ɲan weeseɛ lee ɔ gyoori keɲ wose man. Mɔna balan baɲ bɔɔ kpuɛ na ɲon ya ne dɔɔ, aduya man te baa kolosi fa wɔ, ¹² na ke yela,

‘Baa keo keo mɔna bɔɔ gyae baa naa kolo ya,
 te baa tei tei mɔna
 bɔɔ gyae baa nyii nombia ɲenanɲ man ya.
 Na mena ya ne,
 baa kyeekee lee be gbɛeneɲ kumɛɛ man,
 na Wurubuare ka mo be nombiakumɛɛ kyee
 wɔ.’ ”

Yesu kalese dudu keɲ asɛɛ

Mateo 13:18-23; Luka 8:11-15

¹³ Keɲte Yesu yako wɔ nyiaa, “Akpaɛ e bee nyii dudu kei asɛɛ ya na, sena te e ke yeɛ na e ke nyii aduya akan man? ¹⁴ Abɔɔbia ɲan wɔɔfarale ɲon be ɲmatee ne seɲɛɛ fa Wurubuare nombia ɲan. ¹⁵ Balan baale yeɛ ɲgba bia ɲan be yale wɔɔ keɲ gbɛeneɲbia man ne. Be nyii Wurubuare nombia ɲan pɛ, na ɔbɔnsam te kɔɲ kaa lese ɲa lee be konɔɔse man. ¹⁶ Balan baale mɔ yeɛ ɲgba bia ɲan be yale kpanaɲse dɔɔ ne. Be nyii Wurubuare nombia ɲan na, bɛɛ lee ɲa na gyɔɲ debokenaɲ man. ¹⁷ Mɔna keɲ Wurubuare nombia ɲan te nyiɲ lila be man dɔɔ ya ne, bɔɔ ne tale seɲ keɲkeɲ kelii ɔto ya. Mena dɔɔ akpaɛ

de kɔŋ nyi Wurubuarɛ nombia ŋan dɔɔ te bɛɛ naase wɔ diyem na, be ta bese be wɔle bilen. ¹⁸ Balan̄ baale mɔ yɛɛ ŋgba bia ŋan be yale kpalamse man nɛ. Bee nyii Wurubuarɛ nombia ŋan, ¹⁹ mɔna akpaa tɛɛle kei dɔɔ nombia na kɔba kegyae bein̄, na tɛɛle kei dɔɔ abɔɔ akan̄ ŋan kegyae da gyoo be man nɛ, na bee yele baa bee Kristo man ya. ²⁰ Balan̄ baale mɔ yɛɛ ŋgba bia ŋan be yale tɛɛle kpaakpaa dɔɔ nɛ. Bee nyii Wurubuarɛ nombia ŋan te bɛɛ lɛɛ ŋa do konɔɔ kpaakpaa man, te bɛɛ tela ŋa nideli te bɛɛ yɛɛ kakyen̄ di ŋe dɔɔ. Mena dɔɔ nombia ŋan ne yele bɛɛ yɛɛ abɔɔ kpaakpaa ŋgba ŋan ŋɔɔ se bia sao na kufu (30) na sɔŋotooro (60), na sɔŋonon̄ (100), nɛ.”

*Yesu kegyɔ dudu lee kanea wose man
Mateo 5:15; Luka 8:16-18*

²¹ Ken̄te Yesu yako wɔ nyiaa, “N̄olo bɛɛ kyan̄ee kanea na waa mo kolo wuu ke dɔɔ yaa waa mo ke do mpa ateta ya. Mɔna ɔ na mo ke bo gyakaa kolo dɔɔ adido. ²² Nawolo nyi kolo ba weesɛɛ ken̄ be gyae ka lee debɔɔ ya, te kolo mɔ be wuɛ ken̄ nyi be gyae ka lee debɔɔ ya. ²³ Walaŋ ŋon ɔ dana den̄ele anenyiin̄ dei nɛ, waa see den̄ele na waa tei.” ²⁴ Ken̄te Yesu yako wɔ bela nyiaa, “ɛ kɛɛ ɛ wose nideli lee nombia ŋan ɛ ne nyii nɛ man. Nawolo nyi kpene ken̄ n mo yɛɛ n dɔɔ nɛ, ken̄ ke te Wurubuarɛ mɔ waa mo yɛɛ nen̄, te waa yɛɛ nen̄ gba kela mena ken̄ n ba mo yɛɛ n dɔɔ nɛ. ²⁵ Nyañ ŋon n dana kolo na Wurubuarɛ waa kpu nen̄ na n ke nyin̄ kpu. Te nyañ ŋon n be dana kolo ya na, kyomii ken̄ n na gyuen̄ nyi

n dana koran̄ n̄, Wurubuar̄e waa leo ke lee n nyin̄maa man.”

Wɔɔman kolo kabee dudu

²⁶ Yesu besewɔ gyɔ dudu fa wɔ nyiaa, “Wurubuar̄e gyoori ken̄ yee ngba mena ken̄ walan̄ ne n̄matee abɔɔbia n̄aale ngba amɔla ɔ wɔɔman n̄. ²⁷ Nelim na ka weese ɔ doo te ɔ fom na abɔɔbia n̄an ne tuu na n̄ee bee, mɔna n̄on gbagba ba gyen̄ mena ken̄ ne yee pete n̄ee bee ya. ²⁸ T̄eele ken̄ gbagba ne yele la te bia n̄an ne tuu. Ne tangb̄ee yee faaren̄se na te fulu, pete kaa yee bia. ²⁹ Amɔla bia n̄an de yee p̄e, na wɔote n̄on ta mo ɔ sakawa gyu ke kara n̄a, nawolo nyi amɔla n̄an kekara deban̄ te lii.”

Dan̄bii ken̄ b̄ee baake ke nyi Mastade n̄e dudu
Mateo 13:31-32, 34; Luka 13:18-19

³⁰ Yesu besewɔ b̄ɔɔse wɔ nyiaa, “Won̄ te d̄ee mo Wurubuar̄e gyoori ken̄ maa na? Yaa dudu won̄ti te d̄ee gyɔ na d̄ee mo lese ke man? ³¹ Wurubuar̄e gyoori ken̄ yee ngba dan̄bii peperee daale ken̄ b̄ee baake nyi Mastade n̄. Wɔɔ man abɔɔ n̄an bee duu pou n̄e, dan̄bii kei yena n̄e man kemaasa. ³² Mɔna nyi akpaa be duu ke n̄e, k̄ee bee bese kolo dinaa kela daasebia akan̄ n̄an pou, ken̄ nyi gyebuse ne k̄on̄ kaa loo ba asaase do ke tombia man.”

³³ Aduya burum ngba kei dinɔɔ n̄e te Yesu moowɔ kolosi Wurubuar̄e nombia fa balan̄ ban̄, ngba mena ken̄ baa tale nyii n̄e man nideli n̄e. ³⁴ ɔ te kolosi nombii yakaa fa wɔ ken̄ ɔ te gyɔ dudu ya. Mɔ nyi akpaa de ka n̄on na ɔ kaseela

baŋ baagen nɛ, ɔ na lese aduya ŋan pou man wola wɔ.

Yesu keyɔkɔse felin epo dɔɔ

Mateo 8:23-27; Luka 8:22-25

³⁵ Mena wee kenan balinɔɔ nɛ, Yesu yako ɔ kaseela baŋ nyiaa, “Ɛ yela dɛɛ ton gyu boo ken dingyin.” ³⁶ Kenɛte be tinaa balan dikpii ken yela, te ŋon na ɔ kaseela baŋ gyoowɔ degbele man te be lanawɔ. Na agbelese ŋaale mɔ silana wɔ. ³⁷ Be kee gyu na te felin dinaa daale korowɔ ne gyɔɔ, te gyɔɔ lon do degbele ken man te ke yela ke munu. ³⁸ Deban kenan na Yesu te doo dosoron degbele ken wole mo ɔ nyee gyakaa keputu dɔɔ. Kenɛte ɔ kaseela baŋ ke gyuuusu e boose e nyiaa, “De Gbengyoo, n be famenɛ ŋgba dɛɛ gyae dee munu yee?” ³⁹ Botɔɔ te Yesu korowɔ te ɔ fae felin ken te ɔ yako lon ken nyiaa, “Yɛɛ yididi!” Kenɛte felin ken tinaa kegyɔ yela, te lon ken mɔ yɛɛwɔ yididi. ⁴⁰ Kenɛte Yesu boose ɔ kaseela baŋ nyiaa, “Won dɔɔ te ɛ dana gyakolon mena? Ɛ sɛɛ ɛ te lɛɛ ta man di yee?” ⁴¹ Gyakolon kyanɔ ɔ kaseela baŋ te be boose donɔ nyiaa, “Walan wonɛti yaa kei, te felin na lon gba ne nyii ɔ dei nɛ?”

5

Yesu kekyɔ walan ŋon felinkumɛɛ doo ɔ man nɛ

Mateo 8:28-34; Luka 8:26-39

¹ Kenan wole te Yesu na ɔ kaseela baŋ tonɔ boo ken gyu Gerasenetena tɛɛle man. ² Yesu ka lee degbele ken man pɛ te balee ŋolo ŋon felinkum doo ɔ man nɛ, leewɔ amusee man kon

kaa gyaŋee na e. ³ Na mena balee ŋonanŋ kyae amusee man botɔɔ, te ŋolo na ŋolo bɛɛ tekaa tale kyan e do agbaraagbaraa bela ya. ⁴ Nawolo nyi nafaɔ bɛɛ mo agbaraagbaraa do e ɔ nyinmaase na ɔ nawɔɔ man, mɔna ɔ ne tirii ŋa pou leki. Te ŋolo be dana donŋ kenŋ waa tale yɔkɔse e ya. ⁵ Nelim na ka weese na ɔ donŋ amusee man na bulase dɔɔ botɔɔ ɔ ne fae yeese, na ɔ na mo boya kɛɛɛ ɔ wose. ⁶ Balee ŋonanŋ kena Yesu ne kɔŋ lemlem nɛ, te ɔ yeuwɔ ke bunŋ ɔ siaman. ⁷⁻⁸ Botɔɔ te Yesu fae felinŋkum kenŋ nyi waa lee balee ŋon man. Kenŋte balee ŋon fae yeese kenkenŋ nyiaa, “Yesu, Wurubuare Adidote Bu, wonŋ te n ne gyae me gyanŋ? Mɛɛ mo Wurubuare mɛɛ doo nenŋ teree nyi, na naase manŋ diyem ya.” ⁹ Te Yesu bɔɔse balee ŋon nyi, “N yelee yɛna sena?” Te ɔ yako e nyi, “Ma yelee yɛna dikpii, nawolo nyi da boe.” ¹⁰ Kenŋte balee ŋon waase Yesu agbaatee agbaatee nyi, ɔ na gegi felinŋkumɛɛ ŋan lee depunŋ kenanŋ man ya. ¹¹ Kekɔŋ mena na kekuiriise dikpii daale senŋɛ bula kenŋ tenŋa man bee dii. ¹² Kenŋte felinŋkumɛɛ ŋan doo Yesu teree nyi, “Waaseda, fa daa gbɛɛ na de kaa gyoo kekuiriise kɛwɔ man.” ¹³ Botɔɔ te Yesu sɛɛwɔ te ba leewɔ ka gyoo kekuiriise banŋ man. Kekuiiise banŋ baa yɛɛ ŋgba kakponŋse ala nɛ, te be yeuwɔ tisi dekenkenŋ kyolonkyolonŋ kenŋ gyu ka gyoo lonŋ man, te be popou munuwɔ.

¹⁴ Mena dɔɔ balanŋ banŋ bɛɛ kɛɛ kekuiriise banŋ dɔɔ nɛ yeuwɔ, te be gyuuwɔ ke yako kpene kenŋ be kɔŋ nɛ fa balanŋ banŋ be kyaa donɔɔ kenŋ man nɛ na akuraase ŋan man pou. Kenŋte balanŋ kɔŋawɔ kaa kɛɛ kpene kenŋ be kɔŋ nɛ. ¹⁵ Mena

doo te kyare ya te balan kɔŋawɔ Yesu gyan te be naa walan ŋon nafa felɔŋkumɛɛ doo ɔ man nɛ banɛɛ, na ɔ doona wa aboo na ɔ ditenj kenj te tanj. Ba kena nyi balee ŋon ditenj te tanj nɛ, gyakolonj gyoo wɔ nideli. ¹⁶ Botoo te balan ban boo naa kpene kenj be kɔŋ balee ŋon felɔŋkumɛɛ doo ɔ man na kekuiriise ban doo nɛ, yako nombia ŋan pou be kɔŋ nɛ fa balan akanj ban. ¹⁷ Kenj te balan ban waase Yesu nyi waa lee be tɛɛle doo. ¹⁸ Yesu ka mo waa gyoo degbele man nɛ, balee ŋon ɔ be kyɔ e nɛ waase e nyi waa sila e. ¹⁹ Mɔna Yesu te sɛɛ ya te ɔ yako e nyiaa, “Ta gyu n dɛɛ, na n kaa yako n lonjtona kpene kenj n Gbenjgyoo be yɛɛ fa nenj, na mena kenj ɔ be wii n waranjase nɛ.” ²⁰ Mena doo balee ŋon lanawɔ, te ɔ gyuuwɔ donɔɔse kufu ŋan ŋe kyaa dupunj kenanj man nɛ ɔ ne yako kpene kenj Yesu be yɛɛ fa e nɛ. Te gyakolonj gyoo balan ban pou.

Yesu kegyuusu Gyariose bu alebubii ŋolo, na ɔ kekyɔ alo ŋon fatabo ne gyɔ e nɛ kawee

Mateo 9:18-26; Luka 8:40-56

²¹ Kenanj wɔle te Yesu besewɔ gyoo degbele man tonj boo kenj gyu dingyinj. Kenj te balan burum kɔŋawɔ kaa wuu ɔ doo boo nooman botoo. ²² Kenj te Gyudatena osom deni man kegyia ŋon bɛɛ baake e nyi Gyariose nɛ kɔŋawɔ botoo. ɔ kena Yesu nɛ, ɔ ke bunawɔ ɔ nawɔɔ tɛɛ, ²³ te ɔ waase e nideli nyiaa, “Me bu alebubii ne gyae waa yenj. Kɔŋ na n kaa mo n nyinjmaa gyakaa ɔ doo na waa nyinj nyeedonj.” ²⁴ Mena doo Yesu sila e lanj. Be kee gyu na balan burum silana wɔ, na bɛɛ soko e.

25 Na alo ɲolo kyaa keɲ fatabo ne gyo e kulutooneɲ kufu ala yaa. 26 Ɔ te naa diyem nideli teeneɲtena nyiɲmaa man, te Ɔ wɔlɛɛ Ɔ kɔba keɲ pou Ɔ dana nɛ nyi waa nyiɲ kawee kekyɔ. Mɔna Ɔ kawee keɲ na bese bo yɛɛ doɲ kpu. 27-28 Alo ɲon ke nyii Yesu wose man nombia nɛ, Ɔ gyoowo balan baɲ man kaa sila Yesu te Ɔ yakowo Ɔ nyeeman nyiaa, “Akpa me nyiɲ mo me nyiɲmaa tina Ɔ kegba koran na, me kawee gyae ke taɲ.” Keɲte Ɔ ɲereketee Ɔ wose do balan baɲ man ka seɲ Yesu wole, te Ɔ moo Ɔ nyiɲmaa tina Ɔ kegba. 29 Karatetee dokolon te fatabo keɲ ne gyo e nɛ karawɔ, te Ɔ naawɔ Ɔ wose man nyi Ɔ kawee te taɲ. 30 Debokenaɲ man te Yesu naawɔ nyi doɲ daale ta lee Ɔ man. Keɲte Ɔ besenawɔ keɛ balan baɲ gyaɲee te Ɔ boose wɔ nyiaa, “Amote tinaa na ma kegba?” 31 Botɔɔ te Ɔ kaseela baɲ yako e nyiaa, “Nyaɲ gbagba n naa mena keɲ balan be wuu n doɔ, na n na bese boose nyi ‘Amote tinaa na maɲ?’ ” 32 Mɔna Yesu gyakaa Ɔ ne keo nyi waa naa walaɲ ɲon Ɔ be tina Ɔ kegba nɛ. 33 Alo ɲon kena mena keɲ Ɔ wose be yɛɛ e nɛ, Ɔ moo gyakolon na wose keseree kaa buɲ Yesu nawɔɔtɛɛ te Ɔ yako e kpene keɲ be koɲ nɛ pou. 34 Botɔɔ te Yesu yako e nyiaa, “Me bu, n keɛɛ maɲ di doɔ te n nyiɲa kawee kekyɔ. Ta wosefɛɛrenɲ man, nawolo nyi n kaale keɲ pou te taɲ.”

35 Yesu ka seɲ botɔɔ Ɔ ne kolosi nɛ, baale leewɔ Gyudatena ɔsom deni man kegyia Gyariose ɲon deɛ kaa yako e nyiaa, “N bu alebu ɲon ta yem. Weera te n ne naase de Gbenɲgyoo ɲon diyem

bela” ³⁶ Mɔ Yesu ta mo balan ban nombia nan boɔ kaa yako non ne yeε kolo ya. Mena doɔ ɔ yako osom deni man kegyia non nyiaa, “Na yee ya, nyan leε man di.” ³⁷ Mena doɔ Yesu te yela nolo ke sila e kpu na Pita na Gyemisi, na Gyemisi ɔ naabu Gyon baagen ya. ³⁸ Be ka benaa Gyudatena osom deni man kegyia Gyariose non deε ne, Yesu nyiiwo na balan ne wii na beε fae yeesa kenken. ³⁹ Yesu ka gyoo dekpanalan ken man ne te ɔ boose balan ban nyiaa, “Weera te ε ne wii te ε ne fae yeesa? Bu non ta yena ta ya, ɔ doo dosoron bo.” ⁴⁰ Botoo te balan ban bono Yesu. Kenɛ ɔ gegi balan ban pou lee te ɔ moo bu non ɔ kya na ɔ naa, na ɔ kaseela batooro ban be silana e ne, te be gyuuwo deni ken man woo non doo ne. ⁴¹ Kenɛ ɔ kyanɔ bu non nyinmaa man te ɔ yako e nyiaa, “Talita kumi!” Kei nawolo nyi, “Aleubii, me kpa koro.” ⁴² Karatete dokolon te alebu non korowo sen ɔ ne teε. Kenɛ gyakolon gyoo wo nideli. Na bu non te di kulutoonen kufu ala. ⁴³ Botoo te Yesu faree wo nideli nyi be na yeli walan na walan ke nyii nombii kei ya. Te ɔ yako wo nyi baa gyae kolo fa bu non ke di.

6

*Ba ke beε Yesu Nasarete donoo man
Mateo 13:53-58; Luka 4:16-30*

¹ Kenan wole te Yesu na ɔ kaseela ban lee botoo gyu non gbagba ɔ deε. ² Gyudatena kefeεfowee kelii ne, ɔ korowo gyu bo osom deni man ɔ na wola wo Wurubuaε nombia. ɔ nombia nan ɔ na wolo ne doo balan ban pou noɔ te be boosewo

nyiaa, “Alen yaa balee kei nyiŋa aboo keŋa pou lee? Alen yaa o nyiŋa mena nyansa kei lee? Kee yakolon nombia ŋan o ne yee? ³ Na kapenta ŋon yaa yee? Na o naa yena Meeere yee? Na o naabia yena Gyemisi na Gyosefo na Simon na Gyuda yee? Na daa na o desina kyaa la kebo yee?” Mena doo ba te lee e do ya. ⁴ Botoo te Yesu yako wo nyiaa, “Balan ne bu Wurubuare dekpɛŋkpɛŋgyooɛ yenan kamase, mona ŋon gbagba o donoo man balan, na o lonɔna na o dekpanalanmantena bee buu na e ya.” ⁵ Mena doo Yesu te tale yee yakolon nombia burum o dee botoo ya. O moo o nyiŋmaa bo yakaa balan kyomii baale bo doo, te o kyoo wo be kaweeɛ. ⁶ Yesu wose yena e ŋgba mena keŋ o balan gbagba te lee e di ya ne doo. Kenɛte o leewo donoo keŋ man, ta kila akuraase ŋan man o na wola wo Wurubuare nombia.

*Yesu kekpila o kaseela kufu bala ban
Mateo 10:5-15; Luka 9:1-6*

⁷ Te Yesu baake o kaseela kufu bala ban te o kpilii wo bala bala. Te o fa wo don keŋ baa mo di felɛŋkumee doo. ⁸ Kenɛte o yako wo nyiaa, “E na mo kolo tela kpu na e gbutuse ya. E na mo weeneɛ, yaa akpo yaa koba tela ya. ⁹ E do nkyokotase, mona e na mo kegbase tela kpu ya. ¹⁰ E gyu donoo daale man te dekpanalan keŋ man be lee ŋon ne, e kyaa botoo kaboena e ka mo lee donoo kenan man. ¹¹ Te akpaa e gyu yenan daale te ba te lee ŋon yaa be te nyii ŋon ya ne, e lee botoo na e kpiisi ya nkyokotase anasa lo wo na ke di adanseɛ tia wo nyi Wurubuare be gyae

waa tina wɔ yela ya.” ¹² Mena dɔɔ be gyuuwɔ kekolosi Wurubuarɛ nombia n̄an fa balan, nyi baa kyɛɛkee lee be gbɛnenɛ kumɛɛ man kɔn Wurubuarɛ gyan. ¹³ Be gegi felɛnkumɛɛ burum lee balan man, te ba moo nun fee kaweesetena burum te ba wose yɛɛ wɔ don.

Gyon Wurubuarɛ lonɔɔre yen

Mateo 14:1-12; Luka 9:9-13, 19-20

¹⁴ Abɔɔ n̄an pou Yesu be yɛɛ nɛ, yela ɔ yele yaaseewɔ gyu yenan kamase te gyoo Herode mɔ nyiiwɔ. Be ke nyii Yesu yele nɛ, na baale kpa “Gyon Wurubuarɛ lonɔɔre n̄on ɔ ba yem nɛ yaa Wurubuarɛ gyusuuwɔ lee yen man, mena dɔɔ te ɔ nyina don ɔ ne yɛɛ gyakolon nombia na nombia dinaana kenɛ nɛ.” ¹⁵ Baale mɔ kpa, “N̄on yena Wurubuarɛ dekpenkpengyɔɔre Elia,” te baale mɔ kpa “Ɔ yɛɛ gyangba Wurubuarɛ akpenkpengyɔɔra ban bɔɔ kyaa kaalan nɛ man n̄olo e.” ¹⁶ Gyoo Herode kenyii mena nɛ ɔ yakowɔ nyiaa, “Gyon n̄on mɔɔ kara ɔ nyee nɛ bese la fon nɛ!” ¹⁷⁻¹⁸ Nawolo nyi na Gyon gyakaa ɔ ne yako gyoo Herode nyi, “Gbɛɛ be doo nyi waa mo ɔ kegyia Filipino wɛele yala n̄gba mena ken ɔ be yɛɛ nɛ ya.” Mena dɔɔ gyoo Herode gbagba yela be kyanɛ Gyon te ba doo e agbaraagbaraase mo e keto deni. ¹⁹ Nombii kei dɔɔ Herodia moo Gyon do ɔ tɔɔ man, te ɔ gyae gbɛɛ ken waa mo ko e mɔna ɔ bɛɛ tale ya. ²⁰ Nawolo nyi gyoo Herode gyen nyi Gyon yɛɛ walan n̄on ɔ gbɛnenɛ tenɛ Wurubuarɛ siaman, te ɔ ta mo ɔ wose mɔ fa Wurubuarɛ. Mena dɔɔ gyoo Herode na weese Gyon ken nyi nombiikum daale be yɛɛ e

ya. Deban kamase ken gyoo Herode de nyii Gyon nɔɔwoya na bɛɛ sen e nideli ya, mɔna ɔ ne gyae nyi waa tei e.

²¹ Kenja pou wɔle nɛ, gbɛɛ kaa torowɔ fa Herodia. Nawolo nyi Gyoo Herode kee di ɔ kalolawee nɛ, ɔ baake ɔ kegyiise na ɔ yoonɔtɛna kegyiise na Galeliatena ban ba wose dana obuo nɛ, nyi be kaa di wee ken kyɔ e. ²² Ba ke gyanee ken nɛ, Herodia bu alebu kɔɔawɔ kaa sɔe te yɛɛ gyoo Herode na balan ban pou kyeo. Botɔɔ te gyoo Herode yako alebu ɲon nyiaa, “Yako man kpene kamase ken n ne gyae, na maa fa neɲ.” ²³ Kenje gyoo Herode kaja ntam kpu fa bu ɲon nyiaa, “Kpene kamase ken n bɔɔse man na maa fa neɲ. Akpaa me gyoori koran te n ne gyae na, maa kpase ke man fa neɲ.” ²⁴ Botɔɔ te alebu ɲon lewɔ yenan gyu ke bɔɔse ɔ naa nyiaa, “Nna, won te maa bɔɔse?” Botɔɔ te ɔ naa yako e nyiaa, “Yako nyi n ne gyae Gyon Wurubuarɛ lonɔɔre ɲon nyee.” ²⁵ Debokenan man te alebu ɲon barasewɔ gyu gyoo Herode gyan ke yako e nyiaa, “Mɛɛ gyae n ke kara Gyon Wurubuarɛ lonɔɔre nyee do tasa tantanalan man fa man.” ²⁶ Nombii kei takaa gyoo Herode nideli, mɔna ntam ken ɔ be kam ɲɔla ban siaman dɔɔ nɛ, ɔ te tale bɛɛ ya. ²⁷ Mena dɔɔ debokenan man te ɔ kpila ɔ balan ban bɛɛ kerɛɛ balan nyeeya nɛ man ɲolo nyi, waa gyu ke kara Gyon nyee kɔna e. Kenje balee ɲon gyuu deni ken man Gyon doo nɛ ka lese e kara ɔ nyee. ²⁸ Kenje ɔ moo ke do tasa tantanalan man kɔna gyoo Herode te ɔ moowɔ fa alebu ɲon, te ɲon mɔ moo ke fa ɔ naa. ²⁹ Gyon

kaseela ban kenyii o yen ne, be gyuuwo ka mo e ke wuu.

*Yesu kefa balan kakponse banon weeneε
Mateo 14:13-21; Luka 9:10-17; Gyɔn 6:1-14*

³⁰ Yesu kpilala kufu bala ban o be kpilii ne besewo kon kaa yako e nombia nan pou boɔ yeε, na nan pou boɔ wola balan ne. ³¹ Na mena ken balan na gye m tisi be doɔ bein doɔ ne, be te nyin gbεε baa di weeneε gba ya. Mena doɔ Yesu yako wo nyiaa, “E yela dεε won da wose lee yenan gyu botoo ken balan be kyaa ya ne, na ε kaa feεfo.” ³² Kente ba gyooɔ degbele man te be lan botoo ken balan be kyaa ya ne. ³³ Mo be kee gyu ne, balan burum naa wo te ba gyenawo nyi ban benan. Mena doɔ balan leewo donooɔe nan man pou yeu gyu ka gyoo botoo ken bee gyu ne, pɛte Yesu na o kaseela ban kaa gyooɔ botoo. ³⁴ Yesu ke tisi lee degbele ken man na o kena balan burum ban ne, be nombia yeε e waranase. Nawolo nyi na be yeε ngba namense ban boɔ dana gbengyoo ya ne. Mena doɔ o fiasεε o na wola wo aboo burum. ³⁵ Mena deban kenan na te lii balinoo, mena doɔ o kaseela ban konawo o gyan kaa yako e nyiaa, “Kebo yeε hale nsana ke, te tεε mo te yuu. ³⁶ Lo balan ban gbεε na baa gyu donooɔe na akuraase nan na benaa ne man, na be kaa gyae kolo lεε di.” ³⁷ Mo Yesu yako wo nyiaa, “Emεε gbagba ε gyae kolo fa wo na baa di.” Kente be boooɔe e nyiaa, “Da mo tomyεere kulutoo dokolon koba lεε weeneε koran na, gyae ka yee balan burum kewo pou?” ³⁸ Botoo te Yesu mo boooɔe

wɔ nyiaa, “Bodobodose anɔmɔŋ te ε dana? ε gyu ke kεε.” Be ke gyu ke kεε nε te be kaa yako e nyiaa, “Bodobodose abiliŋ anɔŋ na kpebia bala pε te de dana.” ³⁹ Keŋte Yesu yako ɔ kaseela baŋ nyi baa yela balan baŋ ke kyakee akpii akpii ŋalese nalaŋ ŋan dɔɔ. ⁴⁰ Mena dɔɔ balan baŋ kyakeewɔ akpii akpii. Akpii ŋaale yεε balan sɔŋonɔŋ (100) te ŋaale mɔ yεε balan sɔŋola na kufu (50). ⁴¹ Botɔɔ te Yesu moo bodobodose anɔŋ na kpebia bala baŋ, te ɔ gyinaa ɔ nyee kεε adido te ɔ fanewɔ do Wurubuare nɔɔ. Te ɔ kerεε ŋa fa ɔ kaseela baŋ nyi baa kpεεε fa balan baŋ. ⁴² Balan baŋ pou diiwɔ baa ba kegyaebii. ⁴³ Be ke di taŋ nε, ɔ kaseela baŋ tɔɔsee bodobodose na kpebia buruburu ŋan bɔɔ dii kaase na, be nyiŋa donjase kufu ala (12). ⁴⁴ Balan baŋ bɔɔ di weenεε ŋan nε, be man baala baagen yεε balan kakpɔŋse banɔŋ (5000).

Yesu keta loŋ dɔɔ

Mateo 14:22-23; Gyɔn 6:15-21

⁴⁵ Debokenaŋ man te Yesu yela ɔ kaseela baŋ gyoowɔ degbele man kyaŋ gbεε beε gyu Bɛtesaida donɔɔ keŋ ke kyaa boo keŋ dingyiŋ nε, na ŋon ke lɔ balan baŋ gbεε. ⁴⁶ ɔ ke lɔ balan baŋ gbεε taŋ nε, ɔ gyuuwɔ bula dɔɔ ɔ kaa fane. ⁴⁷ Kelii balinɔɔ nε, na degbele keŋ te lii boo keŋ nsana nsana, te kaa Yesu waagen boo keŋ dingyiŋ. ⁴⁸ Botɔɔ te Yesu kεewɔ na felin ne gyɔɔ gyaŋee na ɔ kaseela baŋ, mena dɔɔ bεε kaa na degbele keŋ kesaa. Keŋte ɔ karatεewɔ ta loŋ keŋ dɔɔ gyu be gyaŋ, te ɔ yεewɔ ŋgba ɔ ne gbaa wɔ nε. ⁴⁹ ɔ kaseela baŋ kena e ɔ dɔŋ loŋ keŋ dɔɔ

o ne kɔŋ nɛ, na ba gyeŋ nyi o yɛɛ woo e te be fae yeesa. ⁵⁰ Nawolo nyi be popou naa e te gyakolon kyana wo. Debokenaŋ man te Yesu kolosiwo na wo nyi, “E nyiŋ konoo! E na yee ya! Maŋ e.” ⁵¹ Botoo te o gyoowo kyaa degbele keŋ man kpu na wo, te felinŋ non noo yokosewo. Nombia keŋa doo o kaseela baŋ noo nideli. ⁵² Yesu ka mo bodobodose anonŋ kpala balanŋ kakponse banonŋ baŋ nɛ, o kaseela baŋ te nyii ka aseɛ ya, nawolo nyi na be seɛ be ta gyeŋa walaŋ non dinoo Yesu yɛɛ ya.

Yesu kekyo kaweesee Genesareti tɛele man

Mateo 14:34-36

⁵³ Kenŋte ba toŋa boo keŋ gyu Genesareti tɛele man, te be kpana ba degbele keŋ botoo. ⁵⁴ Be ka betaa lee degbele keŋ man pɛ, te balanŋ naa Yesu te ba gyeŋawo nyi non nonaŋ. ⁵⁵ Mena doo balanŋ yekiiwo lee tɛele kenanŋ yenaŋ kamase man kɔŋ o gyaŋ. Yenaŋ kamase keŋ be nyii nyi Yesu kyaa na, beɛ kɔŋ na ba seele be kaweesetena ba afononŋse doo beɛ kɔŋ botoo. ⁵⁶ Te akuraase yaa donooŋse kamase ŋan man Yesu de gyu nɛ, balanŋ na mo be kaweesetena kaa see abɔntere man, na ba te waase e nyi waa yela kaweesetena baŋ ka mo be nyinmaase tina o kegba noobii panpanŋ bo gba. Te baŋ pou boo tina o kegba keŋ nɛ, wose yɛɛ wo donŋ.

7

Farasiitena na Gyudatena mmaraa wolala kolosi be naanao kesila wose man nombia

Mateo 15:1-9

¹ Wee daale ne, Farasiitena na Gyudatena mmaraa wolala baale ban bɔɔ lee Gyerusalem donɔɔ man ne, kaa yilaawɔ Yesu gyan. ² Botɔɔ te be naawɔ nyi, ɔ kaseela ban baale te faafo be nyinmaase ngba mena ken ba benen amanberese na wola wɔ ne ya pɛte bee dii. ³ Nawolo nyi Farasiitena na Gyudatena ban pou bee tina ba benen amanberese nan yela ya. Mena dɔɔ nyi akpaa ba te faafo be nyinmaase ngba mena ken be naanaɔ be yako see ya na bɔɔ ne dii ya. ⁴ Mena ke mɔ te akpaa ba lee kebu man kɔn na, bɛɛ saase ba wose pɛte baa di weenɛɛ. Ba benen amanberese boe nideli. Be dana gbɛenen nan bɛɛ mo saase ba leenɔɔse na tasase na osunse mɔ. ⁵ Mena dɔɔ Farasiitena na Gyudatena mmaraa wolala ban bɔɔse Yesu nyiaa, “Weera dɔɔ te n kaseela ban bee di da benen amanberese dɔɔ ya? Nawolo nyi bɔɔ ne faafo be nyinmaase ngba mena ken da benen amanberɛ nawolo ne pɛ baa di ya!” ⁶ Kenɛte Yesu tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “ɛ ne yɛɛ ɛ wose ngba ɛ yɛɛ balan kpaakpaawɔ ne, mɔna ɛ na beo ɛ wose bo. ɛ nombia nan Wurubuare be tɛɛ ɔ dekpenkpenngyɔɔre Yesaya dɔɔ yako ɔ nombia anmarasen nan man ne yɛɛ ampan. ɔ yakowɔ nyiaa,
 ‘Wurubuare kpa, balan kewɔ dana be nɔɔ bo bɛɛ yako nyi bee bu man,
 mɔna be konɔɔse man na bɔɔ na mo man yɛɛ kolo ya.
⁷ Bɛɛ som man bo yakaa,
 nawolo nyi mmaraase nan denibalan be yɛɛ ne
 te be dana bɛɛ wola balan nombia.’

8 Ɛ te tina Wurubuarɛ mmaraase ɲan yela, te ɛ dana ɛ benenɲ amanberɛse ɲan balan na wolo nɛ man.” 9 Keɲte Yesu besewɔ yako wɔ nyiaa, “Ɛ gyeɲ adao gbɛnenɲ ɲan ɛ na mo bɛɛ Wurubuarɛ nombia ɲan, na ɛ ke nyiɲ di ɛ benenɲ amanberɛse ɲan dɔɔ. 10 Nawolo nyi gyaɲgba keɲ de naana Mosesi yakowɔ Wurubuarɛ mmaraase ɲan man nyiaa, ‘Bu n kya na naa, te walaɲ kamase ɲon ɔ kolosi nombiakumɛɛ tia ɔ kya yaa ɔ naa na, kaboena nyi baa ko e.’ 11 Mɔna ɛmɛɛ ne yako nyiaa, ‘Akpaɲ ɲolo de yako ɔ kya yaa ɔ naa nyi, “Ƙpene keɲ nafa me dana maa mo kyɔ neɲ nɛ yeɛ Koriban ke.” ’ (Koriban kei nawolo nyi, kpene keɲ yeɛ Wurubuarɛ wui). 12 Dekɔɲ mena na, ɛ bɛɛ tekaa fa ɔtenate gbɛɛ waa yeɛ kolo fa ɔ kya yaa ɔ naa ya. 13 Mena yaa ɛ na mo ɛ benenɲ amanberɛse ɲan wɔlɛɛ Wurubuarɛ nombia ɲan, te ɛ yeɛ ɲa see ɛ bia mɔ. Te ɛ ne yeɛ nombia burum ɲan ɲe yeɛ ɲgba keɲa dinɔɔ nɛ kpu.”

Kpene keɲ ne yeɛ walaɲ ayimɛɛ

Mateo 15:10-20

14 Kenanɲ wɔle nɛ, Yesu besewɔ baake balan ban pou kaa yilaa ɔ gyaɲ te ɔ yako wɔ nyiaa, “Ɛ popou ɛ tei man, na ɛ ke nyii nombia keɲa man nideli. 15 Kolo be kyaa keɲ ke da lee yenaɲ gyoo walaɲ wose man na, ke gyae ke tale yeɛ e ayimɛɛ ya. Mɔna kpene keɲ na lee walaɲ man kɔɲ nɛ, keɲ ne yeɛ na e ayimɛɛ. 16 Walaɲ kamase ɲon ɔ dana deɲele anenyiiɲ dei nɛ, waa see deɲele na waa nyii.” 17 Yesu ka lee balan ban man gyu dekpaɲalaɲ man nɛ, ɔ kaseela ban bɔɔse e dudu keɲ aseɛ. 18 Botɔɔ te ɔ bɔɔse wɔ nyiaa, “Mena

doo emee mo bee nyii nombia asee yee? E ba gyeŋ nyi kpene kamase keŋ na lee yenaŋ gyoo walaŋ wose man na, ke bee yee e ayimee yee? ¹⁹ E ba gyeŋ nyi na o konoo man te nee gyu ka gyoo yee? Nee gyu bo ka gyoo o dubulu man, na ta lee o wose man.” Yesu ke yako kei ne, na o nawolo baa nyi weenee kamase dei na kedi. ²⁰ Keŋte Yesu yako wo nyiaa, “Kpene kamase keŋ na lee walaŋ konoo man ne, keŋ ne yee na e ayimee. ²¹ Nawolo nyi walaŋ konoo man te nombiakumee pou na lee. Mena aboo keŋa ŋaale yena, kafon na ŋmeelen na balaŋ kako na yale kewolee, ²² na sibii na nombiakumee keyee, na kabeo na kewolee nombia na balaŋ kekola, na nombiakumee ka mo gyakaa balaŋ doo, na wose kegate adido na diyin nombia. ²³ Nombiakumee keŋa pou na lee bo walaŋ konoo man, te ŋan ne yee na e ayimee.”

Siria alo ŋolo ke lee Yesu di

Mateo 15:21-28

²⁴ Lee botoo te Yesu korowo gyu Tae na Sidon donoose ŋan ne yee Iseraetena donoose ŋa ne yenaŋ. Te o ka gyoowo dekpaŋalaŋ daale man keŋ o te gyaee nyi ŋolo ka gyeŋ nyi o kyaa botoo ya, mona balaŋ naa e. ²⁵ Te alo ŋolo ŋon felinkum doo o bu alebubii man ka betaa nyii nyi Yesu kyaa botoo ne, te o kaa bunawo o nawoo tee. ²⁶ Na alo ŋonaŋ yee Giriki alo e, te ba lola e bo Fonisia keŋ ke kyaa Siria teele man ne. Keŋte o sola Yesu nyi waa gegi felinkum keŋ lee o bu ŋon man. ²⁷ Botoo te Yesu boose e nyiaa, “Nyi n dana bia na, n ke see mo be weenee fa babaase?”

Koa, n ke tangbɛɛ mo weenɛɛ ɲan fa bia kedi pɛ. Te akpaa be dii kaase na, pɛna na n ka mo fa babaase.”²⁸ Kenɛte alo ɲon mɔ yako e nyiaa, “Ayi, me Gbenɲyoo, doo mena. Mɔ babaase baa tale fiu weenɛɛ ɲan bia ne dii te ɲɛɛ yale tɛɛle man nɛ di.”²⁹ Botɔɔ te Yesu yako alo ɲon nyiaa, “Nɔɔ ken n be tiri fa man nɛ dɔɔ ta, felinɲkum ken ta lee n bu alebubii ɲon man.”³⁰ Alo ɲon ka lee botɔɔ gyu ɔ dɛɛ nɛ, te ɔ kenaawɔ nyi ɔ bu ɲon doo mpa dɔɔ na felinɲkum ken ta lee ɔ man.

Yesu kekyɔ omumuu ɲolo kawee

Mateo 15:29-31

³¹ Yesu ka lee Tae donɔɔ man nɛ, ɔ tɛɛwɔ Sidon donɔɔ man ka lee Galelia boo nɔɔ nɔɔ kɔɲ donɔɔse kufu ɲaale tɛɛle man. ³² Kenɛte balan baale moo balee ɲolo ɲon ɔ deɲela be tɔɔ te ɔ bɛɛ tale kolosi nideli ya nɛ kɔɲ Yesu gyan. Te ba sola e nyi waa mo ɔ nyinmaa gyakaa ɔ dɔɔ, na waa kyɔ e ɔ kawee. ³³ Botɔɔ te Yesu moo kaweeete ɲon lee balan ban man gyu yenan. Te ɔ moo ɔ nyinmaasebia do kaweeete ɲon deɲela man, te ɔ tɔɔ nɔɔlon mo tina ɔ laakem. ³⁴ Te Yesu keɛ adido te ɔ lee weesɛɛ te ɔ yako e nyiaa, “Efata!” Ken nawolo nyi toro! ³⁵ Debokenan man te ɔ deɲela torowɔ te ɔ laakem booliwɔ, te ɔ talewɔ kolosi nideli. ³⁶ Kenɛte Yesu faree balan ban nideli nyi be na yako walan kamase ya. Mɔna ken na ɔ ke faree wɔ koran nɛ, ken gba te be yela balan nyiiwɔ bein. ³⁷ Balan ban wose yenawɔ nideli te be yakowɔ nyiaa, “Yesu te yɛɛ kpene kamase nideli. ɔ te yela deɲela atɔɔsatena ne nyii dei, te omumuuse mɔ ne kolosi.”

8

*Yesu kefa balan kakponse banaara (4000)
weenεε*

Mateo 15:32-39

¹ Deban daale bela ne, balan burum baale besewo kon kaa yilaa Yesu gyan. Na boɔ dana kolo baa di ya, te Yesu baake o kaseela ban kon o gyan yako wo nyiaa, ² “Balan kewo nombia dana man waranase. Nawolo nyi gyen weeya kpaakpaa atooro yaa ngba be kyaa me gyan, te kolo be doo baa di ya ne. ³ Nyi akpaa me lo wo gbεε na tanam na, be sia gyae kaa biri wo gbεεnaa man. Nawolo nyi be man baale lee lemlen” ⁴ Botoo te o kaseela ban boose e nyiaa, “Alen te walan waa nyin weenεε depampaa kei doo na ka yee mena balan burum kewo?” ⁵ Kente Yesu boose wo nyiaa, “Bodobodose anmon te ε dana?” Te be yako e nyi be dana bodobodose nyetooro. ⁶ Te Yesu yela balan ban kyakeewo teele man, te o moo bodobodose nyetooro nan te o fanewo fa Wurubuarε karan, te o kerεε na mo fa o kaseela ban nyi baa mo kpeleε balan ban. Kente ban mo moo na kpeleε balan ban. ⁷ Na o kaseela ban dana kpebia kyomii baale mo. Te Yesu moo kpebia ban mo te o fanewo fa Wurubuarε karan te o moo na fa wo nyi baa mo kpeleε fa balan ban. ⁸ Balan ban pou diiwo baa nideli. Kenan wole te o kaseela ban toosee buruburu akan nan na, be nyina donatooose nyetooro. ⁹ Balan ban boɔ di weenεε nan ne, be man baala yeε balan kakponse banaara (4000). Yesu ke lo balan ban

gbεε nε, ¹⁰ te ηon na ɔ kaseela ban̄ gyoowo degbele man̄ gyu Dalimanuta tεεle man̄.

Farasiitena ne gyae nyi Yesu waa yεε gyakolon̄ nombia wola wɔ

Mateo 16:1-4

¹¹ Ken̄te Farasiitena baale kɔnawɔ Yesu gyan̄ bεε bɔɔse e nombia na baa mo teese ɔ nɔɔ man̄. Be yako e nyi waa yεε gyakolon̄ nombia na kawola nyi ɔ lee Wurubuare gyan̄ ampan̄.

¹² Botɔɔ te Yesu lee weesεε ɔ man̄ te ɔ yako wɔ nyiaa, “Wɔn̄ dɔɔ te εmεε gyen̄ wee kei balan̄ ne gyae nyi maa yεε gyakolon̄ nombia wola ηon? Ampan̄ yaa mεε yako ηon nyiaa, mɔɔ gyae maa yεε gyakolon̄ nombia wola ηon ya.” ¹³ Ken̄te Yesu leewɔ balan̄ ban̄ gyan̄, te ɔ moo degbele ton̄ gyu boo ken̄ dingyin̄.

Yesu kefaree ɔ kaseela lee Farasiitena na Herodetena wose man

Mateo 16:5-12

¹⁴ Yesu na ɔ kaseela ban̄ kee gyu nε, na ɔ kaseela ban̄ te wolee be ta mo bodobodo ηaale tela kpu na dokolon̄ ken̄ doo ba degbele ken̄ man̄ nε ya. ¹⁵ Te Yesu faree ɔ kaseela ban̄ nyiaa,

“ε kεε ε wose man̄ nideli lee Farasiitena na Herodetena wose man̄. Nawolo nyi be dinɔɔ yεε ηgba tee ken̄ bεε mo do bodobodo man̄ te kεε koro nε.” ¹⁶ Botɔɔ te ɔ kaseela ban̄ yako dɔn̄a nyiaa, “Ken̄ de ta mo bodobodo tela ya dɔɔ te ɔ ne yako mena nε.”

¹⁷ Yesu ka gyen̄ kpene ken̄ bεε yako nε te ɔ bɔɔse wɔ nyiaa, “Weera dɔɔ te ε ne kolosi nyi ε ta mo bodobodo tela ya? Mena dɔɔ ε ta gyen̄a ta nombia man̄ yee? Ya agyuen̄se man̄ ta toro ta yee? ¹⁸ ε dana sia

ne, e bee naa yee? Te e dana denjela mo ne, e bee nyii nombia yee? E bee toose nombia yee? ¹⁹ Deban ken moo kerere bodobodose anon njan kperere balan kakponse banon ban te booo dii baa ne, donjatoose anmon te e toosee buruburu akan njan wulu?" Kenje be tiranoo nyi, "Donjatoose kufu ala." ²⁰ Te Yesu besewoo boose wo nyiaa, "Deban ken moo kerere bodobodose nyetooro njan kperere balan kakponse banaara (4000) ban te booo dii baa ne, donjatoose anmon te e toosee buruburu akan njan wulu?" Kenje be tiranoo nyi, "Donjatoose nyetooro." ²¹ Botoo te Yesu boose wo nyi, "E see e te nyii ta nombia njan man yee?"

Yesu kekyoo siayelɛɛsate nolo

²² Yesu na oo kaseela ban ke kon Betesaida donoo man ne, te balan baale moo siayelɛɛsate nolo kon oo gyan te ba waase e nyi waa mo oo nyinmaa tina e na oo sia ke gyusu. ²³ Botoo te Yesu kyanja siayelɛɛsate non nyinmaa man te oo moo e lee donoo ken man, te oo too noolonj woli oo sia te oo moo oo nyinmaa gyakaa oo doo te oo boose e nyiaa, "N ne naa kolo?" ²⁴ Kenje balee non gynaa oo sia kee adido te oo yakowo nyiaa, "Mee naa balan, mona be yee ngba daase ne tee la ne." ²⁵ Te Yesu besewoo mo oo nyinmaa tina balee non sia bela. Kenje oo sia gyusuwo, te oo naa kpene kamase nideli. ²⁶ Botoo te Yesu loo balee non gbɛe te oo faree e nyiaa, "Na bese gyu donoo ken man bela ya. Ta gyu n deɛ."

*Pita kpa Yesu yena nyeelɛɛre non
Mateo 16:13-20; Luka 9:18-21*

27 Kenan̄ wole te Yesu na ɔ kaseela ban̄ gyuu donɔɔse ɲan ɲe kyaa benaa na Kaesaria Filipi donɔɔ ken̄ nɛ. Be kee gyu ken̄ nɛ te ɔ boɔse ɔ kaseela ban̄ nyiaa, “Balan̄ ne kolosi ma wose man nombia na, be kpa man̄ yena amɔ?” 28 Botɔɔ te ɔ kaseela ban̄ tiranɔɔ nyi, “Baale kpa nyan̄ yena Gyɔn Wurubuarɛ lon̄sɔɔre ɲon, baale mɔ kpa nyan̄ yena Wurubuarɛ dekpen̄kpen̄gyɔɔre Elia, te baale mɔ kpa n yɛɛ Wurubuarɛ akpen̄kpen̄gyɔɔra ban̄ man ɲolo e.” 29 Ken̄te Yesu boɔse wɔ nyiaa, “Emɛɛ mɔ de? Ɛ kpa man̄ yena amɔ?” Botɔɔ te Pita tiranɔɔ nyiaa, “Nyan̄ yena Kristo, nyeeleere ɲon Wurubuarɛ be yako see nyi waa kɔɲ nɛ” 30 Botɔɔ te Yesu faree wɔ nyi be na yako ɔ wose man nombia fa ɲolo na ɲolo ya.

*Yesu kekolosi lee ɔ yen̄ na ɔ kefoɲ wose man
Mateo 16:21-28; Luka 9:22-27*

31 Kenan̄ wole te Yesu fiasɛɛ ɔ na wola ɔ kaseela ban̄ nombia nyiaa, “Kaboena nyi man̄ Deniwalan̄ Bu ɲon maa naa diyem nideli, na Gyudatena kegyiise na Wurubuarɛ saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala ban̄ ke beɛ man̄ nyi na man̄ yena nyeeleere ɲon ya. Baa ko man̄, mɔ weeya atoorote ken̄ na maa foɲ lee yen̄ man̄.” 32 Yesu ka toro nombia ken̄a yako fa ɔ kaseela ban̄ nɛ, te Pita moo e lee yenan̄ te ɔ faree e nyi ɔ na kolosi mena ya. 33 Botɔɔ te Yesu gɛɛsewɔ kɛɛ ɔ kaseela ban̄ te ɔ fae Pita nyiaa, “Ta lee me gyan̄, ɔbɔnsam! Na Wurubuarɛ kegyaebii te n na gyuen̄ ya, mɔna denibalan̄ kegyaebii te n na gyuen̄.”

³⁴ Kenṭe Yesu baake balan dikpii ken na ɔ kaseela ban kɔŋ ɔ gyan te ɔ yako wɔ nyiaa, “Akpa a ḡolo ne gyae waa sila maŋ na ɔ na yɛɛ kpene ken ḡon gbagba ne gyae ya. Mɔna waa mo ɔ ɔpanɗan ken seele, na waa sila maŋ. ³⁵ Nawolo nyi walaŋ kamase ḡon ɔ ne gyae waa lɛɛ ḡon gbagba nyeedon na, ke gyae ka lee ɔ nyinmaa man. Te walaŋ kamase ḡon ɔ nyeedon da lee ɔ nyinmaa man lee maŋ Yesu na me nombia dɔɔ nɛ, waa bese nyin ke. ³⁶ Akpa a ḡolo de nyin tɛɛle kei dɔɔ abɔɔ pou te ɔ nyeedon da lee ɔ nyinmaa man na, won tɔnɔɔ te waa nyin? ³⁷ Yaa won te walaŋ waa tale mo kyɛɛkee na ɔ nyeedon? ³⁸ Akpa a maŋ Yesu na me nombia de yɛɛ ḡolo desɛŋ gyɛŋ wee kei balan ban bɔɔ besena be wɔle tee Wurubuare te be yɛɛ nombiakumɛɛyɛrawɔ nɛ siaman na, kenan na wee ken maŋ Deniwalaŋ Bu ḡon maa bese kɔŋ daa na me kya Wurubuare na Wurubuare kpilala ban gyoorobiiri man nɛ, walaŋ ḡonan mɔ nombia gyae ke yɛɛ maŋ desɛŋ.”

9

¹ Kenṭe Yesu besewɔ yako wɔ nyiaa, “Ampan yaa mɛɛ yako ḡon nyi ɛ man baale kyaa kebo kei ken bɔɔ gyae baa yen ya, kelii deban ken baa naa Wurubuare gyoori ken nyi ka senɛɛ na ke don.”

Yesu wose kekyɛɛkee

Mateo 17:1-3; Luka 9:28-36

² Weeya looro wɔle nɛ, Yesu moo Pita na Gyemisi na Gyɔn kpu na ɔ wose te be gyuuwɔ bula dinaa daale dɔɔ ban baagen. Botɔɔ te Yesu

wose kyεεkeewɔ be siaman. ³ Wa abɔɔ ɲan ɔ doona nε bese abɔɔ wolomεε pareparepare, na ɲεε ɲalakee polepolepole. ɲa wolosewɔ kenɲ nyi, ɲolo be kyaa tεεle kei dɔɔ kenɲ waa tale faafɔ kolo na ke ka lee mena ya. ⁴ Kenɲte Mosesi na Elia kaa bεεwɔ lee be dɔɔ, te be kolosiwɔ na Yesu. ⁵ Botɔɔ te Pita yako Yesu nyiaa, “De Gbenɲgyoo, dei ɲgba daa mɔ be kɔɲ kebo nε. Yela dεε baɲ kefεεse atooro kebo. N wui daale, Mosesi wui daale te Elia mɔ wui daale.” ⁶ Na Pita ta gyeɲ kpene waa yako ya, nawolo nyi gyakolonɲ te kyaɲ wɔ gbaa. ⁷ Botɔɔ te ɲɔma kaa wuu be dɔɔ, te be nyii nɔɔwoya ɲaale ɲɔma kenɲ man nyiaa, “Kei yena me bu ɲon mεε gyae e. ε nyii e.” ⁸ Debokenaɲ man ɔ kaseela batooro baɲ besewɔ kεε na, ba te naa walaɲ kamase kpu na Yesu ya.

⁹ Be ke tisi bula kenɲ bεε kɔɲ nε Yesu faree wɔ nyi, “Mɔɔ ne gyae nyi ε ke yako ɲolo na ɲolo kpene kenɲ ε be naa nε ya, kelii debaɲ kenɲ maɲ Deniwalaɲ Bu ɲon maa foɲ lee yeɲ man.” ¹⁰ Mena dɔɔ nombia ɲan dɔɔwɔ ba nyeeya man na bεε bɔɔse dɔɲa nyiaa, kefoɲ lee yeɲ man kei na wolo baa nyi sena? ¹¹ Kenɲte be bɔɔse Yesu nyiaa, “Weera dɔɔ te Gyudatena mmaraa wolala baɲ ne yako nyi, kaboena nyi Elia waa kyaɲ gbεε kɔɲ pεna Kristo ɲon Wurubuare be yako see nyi waa kɔɲ nε ke kɔɲ?” ¹² Te Yesu tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Ke yeε ampaɲ nyi Elia waa tanɲgbεε nyeeleεre ɲon kɔɲ, na ɔ kaa desina kpene kamase see nideli. Wurubuare nombia aɲmarasenɲ see ɲan besewɔ yako yenaɲ daale lee Deniwalaɲ Bu ɲon wose man nyiaa, kaboena nyi waa naa diyem nideli na baa bεε e nyi

na ñon yena nyeeleere ñon ya. Weera dɔɔ te be ñmarase mena nombia keña? ¹³ Mɔ mee yako ñon baa nyiaa, Elia tañ kekɔñ te balan yee e kpene kamase keñ be gyae ñgba mena keñ Wurubuaere nombia añmarasen see be yako lee ɔ wose man ne.”

Yesu kekyɔ tobaale ñon ɔ na wee keleuleuse ne Mateo 17:14-21; Luka 9:37-42

¹⁴ Ba ke kɔñ ɔ kaseela akan ban gyañ ne, be naa balan burum te yilaa kilisi wɔ. Na Gyudatena mmaraa wolala ban, na ɔ kaseela ban ne wɔñee nombia ñaale. ¹⁵ Balan ban pou ke gyɔ sibii naa Yesu ne, doo be nɔɔ te be yeuwɔ ke gyañee na e te ba doo e nɔɔ. ¹⁶ Botɔɔ te Yesu bɔɔse ɔ kaseela ban nyiaa, “Wɔñ nombia yaa emee na wɔ ne wɔñee?” ¹⁷ Keñte balan ban man ñolo tiranɔɔ nyiaa, “De Gbenjyoo, ma moo me bu tobaale ñon felinkum doo ɔ man, te keñ dɔɔ ɔ beɛ tale kolosi ya ne baa kɔna neñ nyi nya kyɔ. ¹⁸ Deban kamase keñ ka de kɔñ ɔ dɔɔ ne, ne fuñ e lɔ tɛele man. Afofose na lee ɔ nɔɔman, na ɔ ne tao ɔ kela na ɔ te kem. Me yako n kaseela ban nyi baa gegi felinkum keñ lee ɔ man, mɔna ba te tale ya.” ¹⁹ Botɔɔ te Yesu yako wɔ nyiaa, “Aa! Emee gyen balan ban e beɛ lee Wurubuaere di ya. Weeya añmon yaa e ne gyae nyi maa nyin konɔɔ kyaa e gyañ, pɛna e ke lee mañ di? E mo bu ñon kɔna mañ.” ²⁰ Mena dɔɔ ba moo tobaale ñon kɔna Yesu. Felinkum keñ kena Yesu ne, debokenañ man te ke yela bu ñon keñawɔ ñgba keleuleuse kyaña na e ne. Bu ñon leewɔ yala tɛele man, na ɔ ne biliñi gyu kɔñ, na afofose

na lee ɔ nooman. ²¹ Botɔɔ te Yesu boose bu ɲon ɔ kya nyiaa, “Weeya aɲmonɲ yaa ɲgba kawee kei ba gyoo e ne?” Kenɲte balee ɲon tiranɔɔ nyiaa, “Lee naɲ ɔ biatεε. ²² Kawee kenɲ ne tale funɲ e do boalanɲ yaa lonɲ man yenɲ yenɲ wui. Nyi akpaa n ke tale yεε kolo na, wii de waranase na n ke kyɔ daa.” ²³ Kenɲte Yesu boose e nyi, “N ne boose maɲ nyi maa tale ne, nafaɔ nyanɲ gbagba nyanɲ ke tale, nyi akpaa n lεε maɲ di na. Nawolo nyi walanɲ kamase ɲon ɔ ne lεε Wurubuarε di ne, kpene kamase ne dee fa e.” ²⁴ Debokenanɲ man te bu ɲon ɔ kya fae yeesa yako nyiaa, “Mεε lεε di. Kyɔ maɲ na maa lεε neɲ di kpu nideli.” ²⁵ Yesu kena nyi balanɲ te yeu bεε kɔɲ botɔɔ ne, ɔ faree felinɲkum kenɲ nyiaa, “Nyanɲ denɲela atɔɔsa na omumuu felinɲkum, mεε yako ɲon nyi ε lee ɔ man. Lee gyεɲ ne gyu, ε na tekaa kaa gyoo ɔ man bela ya.” ²⁶ Botɔɔ te felinɲkum kenɲ fae yeesa te ke wosi bu ɲon nideli ɲgba keleuleu weere ne, te ka leewɔ ɔ man lanɲ. Na bu ɲon doo tεεle man ɲgba ɔ yenɲae ne, mena dɔɔ balanɲ burum kpa ɔ ta yem. ²⁷ Kenɲte Yesu kyanɲa bu nyinɲmaa man gate e seɲ ɔ nawɔɔ dɔɔ, te ɔ seɲawɔ.

²⁸ Kenanɲ wɔle Yesu ka gyoo deni man ne, ɔ kaseela banɲ boose e deni man nyiaa, “Wonɲ dɔɔ te daa te tale gegi felinɲkum kenɲ lee bu ɲon man ya?” ²⁹ Botɔɔ te Yesu yako wɔ nyiaa, “Nyi akpaa ε te fane fa Wurubuarε nideli ya ne, ε be gyae ε ke tale gegi mena felinɲkum kei dinɔɔ ya.”

*Yesu kekolosi ɔ yenɲ wose man bela
Mateo 17:22-23; Luka 9:43-45*

³⁰ Be ka lee botɔɔ nɛ, be tɛɛwɔ na Galelia tɛɛle man. Na Yesu te gyae nyi walaŋ kamase ka gyen botɔɔ kenj be kyaa ya. ³¹ Nawolo nyi na ɔ na wola ɔ kaseela baŋ nombia. Kenje ɔ yako wɔ nyiaa, “Baa lese maŋ Deniwalaŋ Bu ŋon fa balan na baa ko, mɔ weeya atoorote kenj nɛ maa fon lee yenj man.” ³² Mɔna ɔ kaseela baŋ te nyii kenj ɔ be yako nɛ man ya, te be yee mena kenj baa boose e nombia ŋenanj man.

Amɔte kela na ɔ dɔɔ Wurubuarɛ gyoori kenj man?

Mateo 18:1-5; Luka 9:46-48

³³ Kenanj wole te be kɔŋawɔ Kapanum donɔɔ man. Be ke gyu dɛɛ nɛ te ɔ boose ɔ kaseela baŋ nyiaa, “Wonj aŋmaarenj yaa ɛ ne lee gbɛɛnaa man nɛ?” ³⁴ Mɔna be man ŋolo te tale kolosi ya. Nawolo nyi gbɛɛnaa man nɛ na bɛɛ lee aŋmaarenj nyi be man wonjti kela na ɔ dɔɔ. ³⁵ Botɔɔ te Yesu tisiwɔ kyaa te ɔ baake ɔ kaseela kufu bala baŋ yako wɔ nyiaa, “Akpa ŋolo ne gyae nyi waa yɛɛ siamante nɛ, kaboena nyi waa yɔkɔse ɔ wose ŋgba biikya nɛ, na waa som ɛ popou.” ³⁶ Botɔɔ te ɔ moo biikyaabii ŋolo kaa senj ba nsana, te ɔ pukaa e te ɔ yako wɔ nyiaa, ³⁷ “Walaŋ kamase ŋon ɔ lee biikyaabii kei dinɔɔ ma yele man na ɔ te lee maŋ, te ŋon ɔ lee maŋ na ɔ te lee ŋon ɔ be kpila maŋ nɛ.”

*Balee ŋolo moo Yesu yele ɔ ne gegi felinjkumɛɛ
Luka 9:49-50*

³⁸ Botɔɔ te Gyɔn yako Yesu nyiaa, “De Gbenjyoo, de naa balee ŋolo na ɔ ne gegi felinjkumɛɛ lee n yele man te de tɔɔ e, nawolo

nyi ɔ be kpue de man ya.” ³⁹ Kenɛte Yesu yako wɔ nyiaa, “Ɛ na tɔ e gbɛɛ ya. Nawolo nyi ɲolo be kyaa kenɛ waa mo ma yeɛ yeɛ gyakolonɲ nombia, na waa bese kolosi ma wose man nombiikum debokenaɲ man ya. ⁴⁰ Nawolo nyi walaɲ kamase ɲon ɔ beɛ yoo na daa ya nɛ, na ɔ kpue na daa. ⁴¹ Ampanɲ yaa mɛɛ yako ɲon nyiaa, walaɲ kamase ɲon ɔ fa ɲon lon leenɔɔ tɔɔ nyi kenɛ ɛ yeɛ manɲ Kristo balanɲ wɔ dɔɔ nɛ, Wurubuare waa tɔ ɔtenate kom.”

*Kpene kenɛ ne yeɛ walaɲ ne yeɛ dukum
Mateo 18:6-9; Luka 17:1-2*

⁴² “Walaɲ kamase ɲon ɔ yeli bia buruburu kɛwɔ banɲ bɔɔ lɛɛ manɲ di nɛ man ɲolo de yeɛ dukum nɛ, kenanɲ na nyi akpaa ba mo boe dinaa dinaa kpanɲ ɔ wɔɲe man, te be funɛ e do epo man na dei kela. ⁴³ Nyi akpaa n nyinɲmaa ne yeɛ la te n ne yeɛ dukum na, kara ke leki. Nawolo nyi dei nyi nya lee kadeɲ na n gyoo Wurubuare gyoori kenɛ man, kela kenɛ n ka mo nyinɲmaase ala ka gyoo boalanɲ kenɛ ke bɛɛ yem ya nɛ man. ⁴⁴ Nawolo nyi feeɛɛ banɲ bɛɛ gyoo balanɲ botɔɔ nɛ bɔɔ na yem ya, te boalanɲ kenɛ mɔ bɛɛ yem korakora ya. ⁴⁵ Te akpaa n nae ne yeɛ la te n ne yeɛ dukum na kara ke leki. Nawolo nyi dei nyi nya mo nae dokolonɲ gyoo Wurubuare gyoori kenɛ man, kela nyi baa mo neɲ na n nawɔɔ ala ka do boalanɲ kenɛ ke bɛɛ yem ya nɛ man. ⁴⁶ Nawolo nyi feeɛɛ banɲ bɛɛ gyoo balanɲ botɔɔ nɛ bɔɔ na yem ya, te boalanɲ kenɛ mɔ bɛɛ yem korakora ya. ⁴⁷ Te akpaa n sibii ne yeɛ la te n ne yeɛ dukum na kulu ke leki. Nawolo nyi dei nyi nya mo sibii

dokolon gyoo Wurubuarɛ gyoori kenj man, kela nyi baa mo neɲ na n sia ala ka do boalanj kenj ke bɛɛ yem ya nɛ man. ⁴⁸ Nawolo nyi feelee banj bɛɛ gyoo balan botɔɔ nɛ bɔɔ na yem ya, te boalanj kenj mo bɛɛ yem korakora ya. ⁴⁹ Wurubuarɛ waa mo boalanj desina walanj kamase, ɲgba mena kenj bɛɛ mo yabia do kolo man te ke bɛɛ wɔlee ya nɛ. ⁵⁰ Yabia dei, mɔna akpaa ka gyonj da lee ke man na, sena te ɛ ke yee na ka gyonj kenj ka bese kaa gyoo ke man bela? Ɛ yela ɛ nombia ayɛɛsa ke yee gyonj ɲgba yabia nɛ, na ɛ ke kyaa na dɔɲa wosefɛɛrenj man.”

10

Yesu kawola lee yale kebee wose man
Mateo 19:1-12; Luka 16:18

¹ Yesu ka lee botɔɔ nɛ, ɔ gyuuwo Gyudia tɛele kenj ke kyaa Gyɔɔdan boo kenj dingyin nɛ. Balanj burum besewɔ kaa wuu ɔ dɔɔ botɔɔ, te ɔ wola wo nombia ɲgba mena kenj ɔ ne kyaa wola wo nɛ. ² Kenjte Farasiitena baale kɔɲawɔ be kaa teese ɔ noɔman te be boose e nyiaa, “Da mmaraa ne fa daa gbɛɛ nyi ɲolo waa tale bɛɛ ɔ wɛele?” ³ Botɔɔ te Yesu boose wo nyiaa, “Sena te de naana Mosesi yako ɲon nyi yaa yee?” ⁴ Kenjte be yako e nyi, “De naana Mosesi faa gbɛɛ nyi baale waa tale ɲmarase yale kebee tɔne kenj nawolo nyi ɔ te bɛɛ ɔ wɛele nɛ, pɛna waa bɛɛ e” ⁵ Te Yesu yako wo nyiaa, “Ɛ konɔɔyuj dɔɔ te Mosesi yee mena mmaraa kenanj fa ɲon. ⁶ Nawolo nyi lee kewalanj kenj nɛ, ‘Alo na baale te Wurubuarɛ yeeɔwɔ.’ ⁷ ‘Lee kei dɔɔ baale waa tina ɔ kya na ɔ

naa yela na ñon na ɔ wɛele kaa bom, ⁸ na ñon na ɔ wɛele ka bese walaŋ dokolonj. Mena dɔɔ be ta tekaa yɛɛ kpookpoo ya, mɔna be ta bese walaŋ dokolonj. ⁹ Lee mena dɔɔ kpene keŋ Wurubuare ba mo bom yɛɛ ke dokolonj ne, ñolo na ñolo na kpase ke man ya.”

¹⁰ Be ke gyu kagyoo deni man bela ne, Yesu kaseela baŋ bɔɔse e nombia keŋa man. ¹¹ Keŋte ɔ tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Nyi akpaa baale de beɛ ɔ wɛele te ɔ ke yala alo wɔle ne, na yɛɛ yaa ñgba ɔ lee ɔ wɛele ñon wɔle baa ne. ¹² Te akpaa alo mɔ de beɛ ɔ baale te ɔ ke yala baale wɔle ne, na yɛɛ yaa ñgba ñon mɔ lee ɔ baale wɔle baa ne.”

Yesu kehira a bia

Mateo 9:13-15; Luka 18:15-17

¹³ Botɔɔ te balan moo bia kɔŋ Yesu gyaŋ nyi waa mo ɔ nyinmaa gyakaa be dɔɔ. Mɔna ɔ kaseela baŋ ñmanyany balan baŋ bɔɔ mo bia baŋ kɔŋ ne bo. ¹⁴ Yesu kena mena ne, te yɛɛ e gyon ya te ɔ yako wɔ nyiaa, “E yela bia baŋ kekɔŋ me gyaŋ, e na tɔ wɔ gbɛɛ ya. Nawolo nyi Wurubuare gyoori keŋ yɛɛ balan baŋ beɛ yɔkɔse ba wose ñgba bia ke wɔ dinɔɔ ne wui. ¹⁵ Ampaŋ yaa mee yako ñon nyiaa, walaŋ kamase ñon ɔ te yɔkɔse ɔ wose do Wurubuare tɛɛ ñgba biikyaa e ya ne, ɔ be gyae waa gyoo Wurubuare gyoori keŋ man korakora ya.” ¹⁶ Keŋte Yesu kyaŋa bia baŋ nyinmaa man te ɔ moo ɔ nyinmaa gyakaa be dɔɔ, te ɔ hira a wɔ.

Kɔbate ñolo wose man nombia

Mateo 19:16-30; Luka 18:18-30

17 Yesu ka mo gbɛɛ ɔ ne gyu nɛ, tobaale ɲolo yeuwo kaa bun ɔ nawootɛɛ te ɔ boose e nyiaa, “Me Gbenjyoo kpaakpaa, won ɛ te kaboena nyi maa yɛɛ na maa nyin nyeedon kekpa?” 18 Botoo te Yesu boose e nyiaa, “Won doo te n ne baake man walan kpaakpaa? Lee Wurubuare wole nɛ, walan kamase be kyaa ken ɔ yɛɛ walan kpaakpaate e ya.” 19 Ngba n gyen Wurubuare mmaraase ɲan ne yako nyi, “Na ko walan ya, na lee n baale yaa n wɛɛle wole ya, na ɲmɛɛle ya, na kara n doo noo ya, na ɲere ɲolo do ya, bu n kya na n naa nɛ?” 20 Kenɛte balee ɲon mo yakowo nyiaa “Me Gbenjyoo, me wulaa mee di mmaraase ken pou doo leenan me biatɛɛ” 21 Botoo te Yesu kɛɛ ɔ siaman yididi, na ɔ ne gyae ɔ nombia, mena doo ɔ yako e nyiaa, “Ta bese ka nen kolo dokolon n ke yɛɛ. Gyu ke yoo nya aboo ɲan pou n dana nɛ, na n ka mo koba ken kpɛɛɛ ayematena, na n ke kon kaa sila man. N yɛɛ mena na, n ke nyin aboo kpaakpaa see n wose Wurubuare gyan adido.” 22 Tobaale ɲon ke nyii nombia ken nɛ, ɔ moo waranase lee botoo nawolo nyi na ɔ dana ɔ wose nideli.

23 Kenɛte Yesu kɛɛ balan ban gyanee te ɔ yako ɔ kaseela ban nyiaa, “Dana don fa balan ban be dana ba wose nideli nɛ, nyi baa gyoo Wurubuare gyoori ken man.” 24 ɔ kaseela ban ke nyii nombia ken nɛ, doo be noo. Te Yesu besewo yako wo nyiaa, “Me bia, ngba e naa mena ken gyae ke yɛɛ don fa balan ban be dana ba wose nideli nɛ, nyi baa gyoo Wurubuare gyoori ken man. 25 Gyae ke yɛɛ don fa balan ban be dana ba

wose nideli ne nyi baa gyoo Wurubuare gyoori ken man, kela nyi kurumoo ka gyoo narale bo man lee.” ²⁶ O kaseela ban ke nyii nombia ken ne, besewo doo be noo nideli te be boose don nyiaa, “Nyi nne te doo na, amote ne gyae la waa nyin nyeekelee baa?” ²⁷ Te Yesu kee wo yididi yako wo nyiaa, “Balan gyan na dana don, mona Wurubuare gyan na be dana don ya. Nawolo nyi Wurubuare gyan na, kpene kamase gyae ke tale kon mena.” ²⁸ Botoo te Pita yako Yesu nyiaa, “De Gbengyoo, daa mo te tina kpene kamase ken de dana ne yela, te de silana nen.” ²⁹ Ken te Yesu tiranoo fa e nyiaa, “Ampan yaa mee yako non nyiaa, e man nolo be kyaa ken o be tina o dekpanalan yaa o naabia yaa o desina, yaa o kya yaa o naa yaa o bia yaa o teelese yela lee man na nyeekelee nombia nan doo, ³⁰ te o be gyae waa bese nyin akpanalanse na naabia na desina na naa na kya na bia na teelese akpen sononon (100) kpu gyen weeya ken man ya. Mo kayeyee gyae ke kon o doo, na balan kekola e kpu. Te kenan wole na, waa nyin nyeedon kekpaakekpa. ³¹ Mo balan burum ban be yee siamantenawo ne baa kaa bese wole nyiban, na wole nyiban kaa bese siamantena.”

*Yesu ka bese kolosi lee o yen wose man
Mateo 20:17-19; Luka 18:31-34*

³² Lee botoo te Yesu na o kaseela ban moo gbese bee gyu Gyerusalem donoo man, na Yesu donne la be siaman. Be kee gyu ne, o kaseela ban wose yena wo, te yakolon mo kyan ban ban be silana wo ne. Ken te o baake o kaseela

kufu bala ban lee yenan te o yako wo kpene ken gyae ke kon o doo ne nyiaa, ³³ “E kee! Dee gyu Gyerusalem donoo man baa. Baa lese man Deniwalan Bu non fa Wurubuare saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala ban. Baa di me nombia na baa bu man foo nyi baa ko man, na baa mo man do balan ban ba te yee Gyudatenawo ya ne nyinmaa man. ³⁴ Baa kulu man na baa to noolon woli man, na baa nmeree man dambiise na baa ko man. Mona weeya atooro wole na, maa fon lee yen man.”

Sebedeo bia
Mateo 20:20-28

³⁵ Kenan wole ne, Sebedeo bia Gyemisi na Gyon konawo Yesu gyan kaa yako e nyiaa, “De Gbengyoo, dee gyae nyi kpene kamase ken de boose nen na, n ke yee ke fa daa.” ³⁶ Botoo te Yesu boose wo nyi, “Won te e ne gyae nyi maa yee fa non?” ³⁷ Kente be yako e nyiaa, “Dee gyae nyi de man nolo ke kyaa n dunolon doo, na nolo mo ke kyaa n demena doo n gyoori ken man.” ³⁸ Botoo te Yesu yako wo nyiaa, “E ba gyen kpene ken e ne boose ne ya. E ke tale nyin konoo naa diyem ken maa naa ne, yaa e ke tale gyoo kayeyee ken man maa gyoo ne?” ³⁹ Kente be tiranoo fa e nyi, “Ayi, dee tale.” Te Yesu yako wo nyiaa, “E ke tale naa diyem ken maa naa, na e ka gyoo kayeyee ken maa gyoo ne man. ⁴⁰ Mona moo tan don ken maa lese walan non waa kyaa ma dunolon yaa ma demena doo ya. Mena akyaese kena doe fa balan ban me kya Wurubuare gbagba be desina see wo ne.” ⁴¹ Yesu kaseela kufu akan ban kenyii

nombia kenja ne, ba gyenja ban Gyemisi na Gyon dɔɔ. ⁴² Botɔɔ te Yesu baake ɔ kaseela ban pou yilaa te ɔ yako wɔ nyiaa, “E gyen nyi tɛle kei dɔɔ gyoonen ne di gyoori bo be balan dɔɔ, te be kegyiise ban mɔ dana don be dɔɔ. ⁴³ Mɔ emɛɛ dɔɔ, na mena te kaboena nyi dɛɛ doo e man ya. E man walan kamase non ɔ ne gyae nyi waa bese e kegyia ne, kaboena nyi waa bese e kegbetibii. ⁴⁴ Te e man walan kamase non ɔ ne gyae nyi waa bese e siamante ne, kaboena nyi waa bese e popou e kegbetibii. ⁴⁵ Nawolo nyi man Deniwalan Bu non te kɔn nyi balan baa som man ya, mɔna me kɔnae me kaa som balan, na maa yen mo ma nyedon lɛɛ balan burum nyee.”

Yesu kegyuusu Batimeo sia

Mateo 20:29-34; Luka 18:35-43

⁴⁶ Kenan wɔle te Yesu na ɔ kaseela ban gyuuwɔ Gyeriko donɔɔ man. Non na ɔ kaseela na balan burum ban ka lee botɔɔ bee gyu ne, be naa Timeo bu Batimeo non ɔ sia be yɛɛɛ ne na ɔ kyaa gbɛɛnaa nɔɔman ɔ na solee abɔɔ. ⁴⁷ Balee non kenyii nyi Yesu Nasarɛte baale non ne kɔn ne, ɔ fae yeesa yako nyiaa, “Yesu, gyoo Defidi ɔ naanabii, wii me waranase.” ⁴⁸ Kenɛte balan ban man burum too be nɔɔ gyakaa ɔ dɔɔ nyi waa wu ɔ nɔɔ. Mɔna nenɛɛ gba te ɔ ne fae yeesa kenken nyiaa, “Gyoo Defidi ɔ naanabii, wii me waranase.” ⁴⁹ Botɔɔ te Yesu senawɔ yako wɔ nyi, “E baake e fa man.” Te be baake siayɛɛsate non yako e nyiaa, “Yela ke yɛɛ nen gyon na n ka koro sen. ɔ ne baake nen.” ⁵⁰ Botɔɔ te ɔ funa ɔ kegba wurikyim lɔ yenan, te ɔ tonawɔ sen ta kɔn Yesu

gvan. ⁵¹ Kenje Yesu boose e nyiaa, “Won te n ne gyae nyi maa yee fa nen?” Botoo te siayelaeate non yako e nyiaa, “Me Gbenjyoo, mee gyae me sia ke gyuuusu” ⁵² Botoo te Yesu yako e nyiaa, “Ta, n ke lee man di doo n kawee te tan.” Debokenan man te o sia gyuuusuw, te o sila Yesu lan.

11

Yesu kegyu Gyerusalem gyoorobiiri man

Mateo 21:1-11; Luka 19:28-40; Gyon 12:12-19

¹ Kenje Yesu na o kaseela ban korowo mo gbex bee gyu Gyerusalem donoo man. Be kelii Betifagi na Betani donoose nan ne kyaa oliifi bula ken tena man ne, o kpila o kaseela ban man bala nyiaa, ² “E gyu donoo ken ke kyaa e siaman ne man. E betaa e na gyoo ke man pe ne, e kena afurum bu nolo kpanxe ken nolo te kyaa ta o doo see ya. E booli e na e ka mo e kona man. ³ Akpaa nolo de boose non nyi, Weera doo te e ne booli e na? E yako e nyiaa, De Gbenjyoo ne gyae na e, mona be gyae ke kyare ya waa besena e kon.” ⁴ Kenje be gyuuwo kena afurum bu non kpanxe denanoo man benaa na gbex te be booli e. ⁵ Be kee booli e ne, balan ban ba senxe botoo ne boose wo nyiaa, “Won yaa e ne booli e e ke yee?” ⁶ Botoo te be tiranoo ngba mena ken Yesu be yako wo ne, te balan ban yela ba moo e lan. ⁷ Kenje ba moo e kona Yesu te ba moo be kanyanse gyakaa o doo, te Yesu gyanawo kyaa o doo. ⁸ Botoo te balan burum moo be kanyanse na ba kegbase naale lo gbexnaa man, te baale mo moo faarense nan boo kexee lee hale man ne lo gbexnaa man.

⁹ Na balan ban be dɔŋɛɛ Yesu siaman na ban be dɔŋ ɔ wole ne ne fae yeesa kelee e akelegyi yako nyiaa,

“Wurubuare waa hiraa walan ŋon ɔ ne kɔŋ De Gbenjyoo yele man ne.

¹⁰ De naana Defidi gyoori ken bese la kee kɔŋ.

Wurubuare dee yela ka kekɔŋ.

Mena dɔɔ ɛ yela dɛɛ lese Wurubuare ŋon ɔ kyaa adido ne yele.”

¹¹ Yesu kelii Gyerusalem donɔɔ man ne, ɔ gyoo Wurubuare ɔsom deni dinaa ken man te ɔ kee abɔɔ ŋan pou gyanee. Na tee te lam dɔɔ, ŋon na ɔ kaseela kufu bala ban gyuu Betani donɔɔ man.

Yesu kefalaa fiigi dan daale

Mateo 21:18-19

¹² Tee kena ken Yesu na ɔ kaseela ban ba lee Betani bee kɔŋ Gyerusalem donɔɔ man ne tanam kyanɔ e. ¹³ Kenɛte ɔ naa fiigi dan daale lemm ken faarense doo ke man, te ɔ tuuwɔ benaa ke nyi waa nyin ke bia di. ɔ ke gyu ke gyan na ke yee faarense bo ken bia be doo ke man ya. Nawolo nyi na te lii ta deban ken fiigi daase na see ya.

¹⁴ Botɔɔ te ɔ falaa dan ken nyiaa, “Lee gyen ne gyu n be gyae n ka tekaa se bia na ŋolo ke di ya.” Te ɔ kaseela ban nyii kpene ken ɔ be yako ne.

Yesu kegegi abɔɔɔɔra Wurubuare ɔsom deni dinaa ken man

Mateo 21:12-17; Luka 19:45-48; Gyɔn 2:13-22

¹⁵ Be kelii Gyerusalem donɔɔ man ne, ɔ gyuuwɔ Wurubuare ɔsom deni dinaa ken dekanalan man. ɔ ke gyu botɔɔ ne, na balan ban ta mo botɔɔ besena kebu dedii. Kenɛte ɔ gege

balan ban bεε yoo aboo na ban bεε lεε aboo botoo nε. O besena ban bεε yelee kobase nε tebuluse bunji, te o tεese ban bεε yoo awulunna nε gbelee mo lo. ¹⁶ Te o te fa nolo gbεε waa seele kolo aneyoo kaalan Wurubuarε osom deni dinaa ken dekpajalan man ya. ¹⁷ Botoo te o boose balan ban nyiaa, “E te kala ta Wurubuarε nombia anmarasen see nan ne yako nyi, Wurubuarε kpa,

‘Me deni gyae ke yeε botoo ken tεele kei doo balan pou baa kon kaa fane,
mona emεε ta besena ke yeε nmεelatena deεgyanee.’ ”

¹⁸ Saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala ban ke nyii kpene ken o be yako nε, be gyae gbεε ken baa mo koe e. Mona gyakolon gyoo wo, nawolo nyi o kawola ken te yeli balan ban pou wose ta yen wo. ¹⁹ Kelii balinoo nε, te ba leewoo Gyerusalem donoo man lan.

Yesu kawola fiigi dan ken yen asεε

Mateo 21:20-22

²⁰ Tεε kena nebo ken be don bee gyu nε, be naawoo nyi fiigi dan ken Yesu be falaa ke nε ta yem leenan ke lila man. ²¹ Botoo te Pita tooose kpene ken Yesu be yako nε te o yako e nyiaa, “Me Gbenjyoo, kεε! Fiigi dan ken n be falaa ke nε ta yem.” ²² Kenje Yesu yako wo nyiaa, “E lεε Wurubuarε di. ²³ Ampan yaa mεε yako non nyiaa, walan kamase non waa yako bula kei nyi, ‘Kulu lee kebo ka gyoo epo man’ te o te lεε o wose anmaaren ya, te o lεε di nyi kpene ken o be yako nε gyae ke kon mena fa e nε, ke

gyae ke kɔŋ mena fa ɔtenate. ²⁴ Mena dɔɔ mɛɛ yako ŋon nyiaa, kpene kamase ken ɛ fane nyi Wurubuarɛ waa yɛɛ fa ŋon nɛ, ɛ lɛɛ di nyi ɛ te wulaa nyin ke, te ɛ ke nyin ke mɔ. ²⁵ Te akpaa n senɛɛ n ne fane fa Wurubuarɛ, te n tɔɔse nyi ŋolo nombia doo n konɔɔ man nɛ, kaboena nyi nya mo ɔtenate nombiakumɛɛ kyɛɛ e, na n kya Wurubuarɛ ŋon ɔ kyaa adido mɔ ke nyin mo n wui nombiakumɛɛ kyɛɛ neŋ. ²⁶ Mɔna akpaa ɛ ta mo ɛ tebia nombiakumɛɛ kyɛɛ wɔ ya nɛ, ɛ kya ŋon ɔ kyaa adido mɔ be gyae waa mo ɛ wui nombiakumɛɛ kyɛɛ ŋon ya.”

Ba ke bɔɔse Yesu ɔ don ɔ wose man nombia

Mateo 21:23-27; Luka 20:1-8

²⁷ Kenɛte Yesu na ɔ kaseela ban besewɔ kɔŋ Gyerusalem donɔɔ man. Te Yesu ke ta Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa ken dekpanalan man ɔ ne lam nɛ, Wurubuarɛ saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala na Gyudatena kegyiise kɔŋawɔ ɔ gyan. ²⁸ Te be bɔɔse e nyiaa, “Don wonɛti yaa n dana n ne yɛɛ mena abɔɔ kenɛ pou? Amɔte faa na neŋ mena don kenɛ?” ²⁹ Botɔɔ te Yesu tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Man mɔ ne gyae maa bɔɔse ŋon nombii dokolon. Nyi akpaa ɛ tiranɔɔ fa man nɛ, kenɛ na maa wola ŋon don ken me dana mɛɛ yɛɛ mena abɔɔ kenɛ pou. ³⁰ Gyɔn Wurubuarɛ lonkesɔ ken ɔ be sɔ balan nɛ, ka lee Wurubuarɛ gyan yaa ka lee balan gyan? ɛ tiranɔɔ fa man.” ³¹ Botɔɔ te ba gyoo nombia ŋan man te be bɔɔse dɔŋa nyiaa, “Akpaa de yako nyi ka lee Wurubuarɛ gyan na waa bɔɔse daa nyi, ‘Kenɛ na won dɔɔ te da te lɛɛ Gyɔn nombia

ɲan di ya?' ³² Te akpaa de yako nyi 'Ka lee balan gyan' na, dee yee balan burum kɛwɔ mɔ. Nawolo nyi be popou ne læ di nideli nyi Gyɔn yɛɛ Wurubuare dekpɛnkpenɣyɔɔre e." ³³ Mena dɔɔ be tiranɔɔ fa Yesu nyiaa, "Dɔɔ gyen ya." Kenɛte Yesu mɔ yako wɔ nyiaa, "Akpaa mena na man mɔ ba wola ɲon me don ken me dana mɛɛ yɛɛ tom nɛ dalee ya."

12

Paasetena baale dudu

Mateo 21:33-46; Luka 20:9-19

¹ Kenɛte Yesu besewɔ kolosi nombia burum fa wɔ aduya man, te ɔ gyɔɔ dudu fa wɔ nyiaa, "Wɔɔfarale ɲolo fara wɔɔ te ɔ duu daasebia ɲaale ɲan ɲe yɛɛ ɲgba akutuse te bɛɛ baake ɲa nyi gerepo nɛ ke man. ɔ dii aban kilisi wɔɔ ken, te ɔ wula bɔɔ ken baa sara daasebia ɲan ke man na baa lese ɲa lon lee ɲe man nɛ. Te ɔ banɔ deni dɔɔlon dɔɔlon daale ken walan ke kyaa ke man na waa gyee wɔɔ kenan. Te ɔ moo wɔɔ ken do paasetena baale nyinmaa man nyi baa kɛɛ ke dɔɔ, te ɔ korowɔ lan gbɛɛ. ² Deban kelii nyi baa kɔ daasebia ɲan nɛ, balee ɲon kpila ɔ tobaale ɲolo gyu paasetena ban gyan nyi baa fa e ɔ wui nɔɔ. ³ Mɔna paasetena ban kyanɔ ɔ tobaale ɲon, te be tuku e te be yela ɔ lanawɔ nyinmaase kufu nawɔɔ kufu. ⁴ Kenɛte wɔɔte ɲon besewɔ kpila ɔ tobaale ɲolo bela gyu paasetena ban gyan. Mɔna be tuku ɲon mɔ do e gyamɛɛ ɔ nyee man, te ba doo e desɛɲ. ⁵ Kenan wɔle wɔɔte ɲon besewɔ kpila ɔ tobaale ɲolo bela, mɔna paasetena ban

koo e bo. Ɔ kpila tewulɛ burum, mɔna be tuku baale te ba koe baale. ⁶ Walaŋ ŋon ɔ be kaa keŋ woote ŋon waa kpila yena, ŋon gbagba bu dokolonŋ koonŋ ŋon ɔ beɛ seɛ ɔ doo ya ne. Woɔle woɔle ne, ɔ kaa kpila ŋon mo gyu paasetena baŋ gyaŋ te ɔ yakowo nyiaa, ‘Mberem me bu na, baa bu e.’ ⁷ Mo paasetena baŋ kena ɔ bu ŋon ne be yako doŋa nyiaa, ‘Kei yena bu ŋon waa kaa di ɔ kya aboo ŋan. E yela deɛ ko e, na aboo ŋan nafa waa di ne ka bese de wui!’ ⁸ Mena doo be kyaŋa bu ŋon ko, te be woŋee e lee woo keŋ man ke leki.” ⁹ Botoo te Yesu boose wo nyiaa, “Woŋ te woote ŋon waa yee? Waa koŋ kaa koe mena paasetena benaŋ, na waa mo woo keŋ do paasetena woɔle nyinmaa man.” ¹⁰ Te ɔ besewo boose wo nyiaa, “E te kala ta Wurubuaɛ nombia aŋmaraseŋ see ŋan na e kena kpene keŋ ne yako ne yee? Be ŋmarasewo nyiaa,

‘Boe keŋ deni maara baŋ be beɛ ne,
keŋ kaa bese na mokoo kasee boe keŋ ne yeli
deni keŋ ne yee doŋ.

¹¹ De Gbeŋgyoo Wurubuaɛ yee la te koŋawo mena,

te ke yee kpene keŋ ke dana gyakolonŋ de siaman’
”

Saese kegyiise na Farasiitena baŋ ke nyii Yesu aduya keŋa ne, ba gyeŋawo nyi ba wose man nombia yaa ɔ ne yako ne.

¹² Botoo te Gyudatena kegyiise baŋ gyae gbɛɛ baa kyaŋ Yesu, nawolo nyi be naawo nyi baŋ doo te ɔ gyoo dudu kei. Mɔna bee yee balan baŋ, mena doo be tinaa e yela te be laŋawo.

*Ba ke bɔɔse Yesu lee lempoo keto wose man
Mateo 22:15-22; Luka 20:20-26*

¹³ Kenan wɔle te Gyudatena kegyiise ban gyuuwɔ ke kpila gyoo Herode balan baale, na Farasiitena ban baale nyi baa kɔn kaa teese Yesu nɔɔman na baa nyin gbɛɛ kyan e. ¹⁴ Ban mɔ kɔnawɔ ɔ gyan kaa bɔɔse e nyiaa, “De Gbenjgyoo, da gyen nyi n bee di de kara ya, te n be famenɛ na kpene ken balan ne yako nɛ ya. N bɛɛ kɛɛ walan siaman ya, te n na wola Wurubuare gbɛɛnen kpaakpaa njan nɛ gbɛɛ dɔɔ. Dei nyi dɛɛ tɔ lempoo fa Romantena gyoo dinaa Kaesa, yaa de na tɔɔ ya?” ¹⁵ Mɔ Yesu kena ba agyuen kumɛɛ njan nɛ ɔ yako wɔ nyiaa, “Emɛɛ ban ɛ na beo ɛ wose, won dɔɔ te ɛ ne gyae ɛ ka teese me nɔɔman. ɛ mo kɔbabii ken kɔn maa kɛɛ” ¹⁶ Ken te ba moo kɔbabii dokolon kona e. Botɔɔ te ɔ bɔɔse wɔ nyiaa, “Amɔte nyee na ɔ yele gyakaa la ke dɔɔ?” Te be yako e nyi gyoo dinaa Kaesa wui. ¹⁷ Ken te Yesu yako wɔ nyiaa, “Kpene ken yɛɛ gyoo Kaesa wui na ɛ mo fa e, te kpene ken mɔ yɛɛ Wurubuare wui nɛ, ɛ mo ke fa e.” Botɔɔ te gyakolon gyoo balan ban lee nɔɔ ken Yesu be tiri fa wɔ nɛ dɔɔ.

*Yesu kawola lee yen wɔle kefon wose man
Mateo 22:23-33; Luka 20:27-40*

¹⁸ Kenan wɔle te Sadukiitena ban bɔɔ ne lɛɛ di nyi walan da yem na waa bese fon ya nɛ, man baale kɔnawɔ Yesu gyan kaa bɔɔse e nyiaa, ¹⁹ “De Gbenjgyoo, de naana Mosesi nmarase mmaraa fa daa nyi, akpaa walan da yem tina ɔ wɛɛle yela te be ta lola bia ya na, ɔ naabu waa yala lialo njan

na baa lola bia ɔ kegyia ɲon yele man. ²⁰ Kɔɲawɔ nyi balee ɲolo bia baala nyetooro baale kyaawɔ, te be kegyia ɲon yala alo ken be ta lola bia ya te ɔ yeɲawɔ. ²¹ Balate ɲon mɔ yala alo ɲonan te ɲon mɔ yeɲawɔ ken be ta lola bia ya. Batoorote ɲon mɔ mena. ²² Mena mɔ te akan ban mɔ pou yala alo ɲonan, mɔna be ta lolo ya. Te kyare ya, te alo ɲon mɔ yeɲawɔ. ²³ Mena dɔɔ wee ken Wurubuarɛ waa gyuuusu balan ban pou bɔɔ yem nɛ lee yeɲ man na, baala nyetooro kɛwɔ ban bɔɔ yala alo kei gyanee nɛ, be man wonɲi te alo ɲon waa yɛɛ ɔ weele?”

²⁴ Kenɲe Yesu tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “ɛ ta yoo, nawolo nyi ɛ ba gyeɲ Wurubuarɛ nombia anmarasen see ɲan ya, te ɛ ba gyeɲ Wurubuarɛ don ken mɔ ya. ²⁵ Wee ken Wurubuarɛ waa gyuuusu balan lee yeɲ man nɛ, baala be gyae baa yala ya, te bɔɔ gyae baa mo ala mɔ fa yale ya. Be popou baa yɛɛ bo ɲgba Wurubuarɛ kpilala ban be kyaa adido nɛ. ²⁶ Lee kefoɲ lee yeɲ man wose man nombia na, ɛ te kala ta de naana Mosesi tone man mena ken Wurubuarɛ be kolosi na ɲon Mosesi deponɲa ken ne kpaa nɛ man yee? ɔ yakowɔ nyiaa,

‘Man yena Aberaham na Asiki na Gyekɔpo Wurubuarɛ.’

Wurubuarɛ keyako kei nɛ, na nawolo baa nyi ɔ siaman na balan kɛwɔ sɛɛ be kyaa ²⁷ Wurubuarɛ te yɛɛ woya Wurubuarɛ e ya, ɔ yɛɛ balan ban be kyaa na be sia nɛ Wurubuarɛ e. Mena dɔɔ ɛ ta yoo nideli ɲgba ɛ ne yako nyi yeɲ wole kefoɲ be kyaa ya nɛ.”

*Mmaraa dinaate**Mateo 22:34-40; Luka 10:25-28*

²⁸ Botɔɔ te Gyudatena mmaraa wolala ban man ɲolo kɔɲawɔ botɔɔ. Ɔ ke kɔɲ kaa nyii mena kenɲ bɛɛ wɔɲee nombia ɲan, na ɔ kena nyi Yesu ke tiranɔɔ fa wɔ nideli nɛ ɔ bɔɔse e nyiaa, “Wurubuare mmaraase ɲan pou na, wɔɲti yena kenɲ ne hia kela?” ²⁹ Botɔɔ te Yesu tiranɔɔ fa e nyiaa, “Iseraetena pou ɛ nyii, ‘De Gbenɲyoo Wurubuare ɲon yɛɛ dokolonɲ. ³⁰ Mena dɔɔ kaboena nyi nya mo n konɔɔ pou na nya agyuenɲ pou na n donɲ pou gyae n Gbenɲyoo Wurubuare.’ ³¹ Alate kenɲ mo yena nyi, ‘Gyae n dɔɔ ɲgba nyanɲ gbagba n wose nɛ.’ Mmaraa daale be kyaa kenɲ kela kenɲa ya.” ³² Kenɲte Gyudatena mmaraa wolale ɲon yako Yesu nyiaa, “De Gbenɲyoo, ampanɲ yaa n yakowɔ nyi Wurubuare yɛɛ dokolonɲ, te ɲolo be kyaa kpu na e ya. ³³ Te n besewɔ yako nyi kaboena nyi walanɲ waa mo ɔ konɔɔ pou na ɔ donɲ pou na wa agyuenɲ pou gyae Wurubuare, na waa bese gyae ɔ dɔɔ ɲgba ɲon gbagba nɛ. Mmaraase kenɲa dɔɔ kedi dei kela kenɲ walanɲ ka mo abɔɔ ke deesi fa Wurubuare.” ³⁴ Yesu kena nyi Gyudatena mmaraa wolale ɲon te tiranɔɔ nideli nɛ ɔ yako e nyiaa, “Ɛmɛɛ na Wurubuare gyoori kenɲ nsana be dana lem ya.” Lee kei wɔle nɛ, ɲolo te tale gyɔ ɔ konɔɔ bɔɔse e nombii daale bela ya.

*Amɔte yena Kristo nyeeɛɛre ɲon?**Mateo 22:41-46; Luka 20:41-44*

³⁵ Yesu ke gyakaa ɔ na wolo Gyudatena ɔsom deni dinaa kenɲ dekpanalanɲ man nɛ ɔ bɔɔse wɔ nyiaa, “Sena dɔɔ te Gyudatena mmaraa wolala

baŋ ne tale yako nyi, Kristo ŋon Wurubuare ba lese ne yeε gyoo Defidi ɔ naanabii e? ³⁶ Nawolo nyi Wurubuare felin ŋon yela gyoo Defidi gbagba yakowɔ nyiaa,

‘Me Gbenɔgyoo Wurubuare yako me Gbenɔgyoo nyi,

Tisi kyaa me dunolun dɔɔ,

kelii debaŋ keŋ maa mo n kolala pou do n tεε.’

³⁷ Te akpaa nyi gyoo Defidi baake nyeeleεre ŋon nyi ɔ ‘Gbenɔgyoo’ na, kenan na sena te nyeeleεre ŋon waa bese gyoo Defidi ɔ naanabii?” Keŋte yeε balan baŋ pou boɔ gyanee bee tei ne gyon.

Yesu kefaree ɔ silala lee Gyudatena mmaraa wolala baŋ wose man

Mateo 23:1-36; Luka 20:45-47

³⁸ Yesu keε wolo ne ɔ faree wɔ nyiaa, “E keε ε wose nideli na Gyudatena mmaraa wolala baŋ. Bεε gyae kegbase dɔɔlon nyinan kado na be dɔŋ na kebu agantaŋ man, na balan kenyin do wɔ nɔɔ. ³⁹ Akpaa be gyanee Gyudatena ɔsom denεε man, na botɔɔse ŋan bεε gyanee di be nɔɔ ne, na bεε gyae akyaese kpaakpaa baa kyaa. ⁴⁰ Bεε beo liala leo ba abɔɔ kamase ŋan be dana ne. Te bεε fane balan man kyare mo wola ba wose. Wurubuare waa wɔŋ mena balan benan dinɔɔ denjela nideli.”

Lialo diyemte ŋolo kɔba kado

Luka 21:1-4

⁴¹ Yesu ke gyu ka gyoo Wurubuare ɔsom deni dinaa keŋ man ne, ɔ ke kyaawɔ yenan mo ɔ sia tee adakaa keŋ bεε do kɔba ke man ne. Te ɔ

gyinaa ɔ sia ɔ ne kɛɛ mena keŋ balan na mo kɔba kaa do adakaa keŋ man. Balan ban be dana kɔba nɛ, moo kɔba burum kaa do adakaa keŋ man. ⁴² Keŋte lialo diyemte ŋolo moo kɔbabia ala, ŋan ŋe gyae ke yɛɛ ŋgba kotoku dokolon nɛ kaa do adakaa keŋ man. ⁴³ Botɔɔ te Yesu baake ɔ kaseela ban gyanɛe te ɔ yako wɔ nyiaa, “Ampan yaa mɛɛ yako ŋon nyi lialo diyemte kei ta do kɔba kela balan akan ban pou. ⁴⁴ Nawolo nyi balan ban pou lese kɔba kyomii bo lee burum ŋan be dana nɛ man kaa do. Mo lialo diyemte kei dɔɔ, keŋ na ɔ diyem koran nɛ kpene kamase keŋ ɔ dana nɛ yaa ɔ moowɔ kaa do nɛ.”

13

Yesu kekolosi lee Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keŋ kewɔlɛɛ wose man

Mateo 24:1-2; Luka 21:5-6

¹ Yesu kɛɛ lee Gyudatena ɔsom deni dinaa keŋ man nɛ, ɔ kaseela ban man ŋolo yako e nyiaa, “De Gbenjyoo, kɛɛ boya ŋan bɔɔ mo ma deni kei, na deni keŋ mo kyeo!” ² Botɔɔ te Yesu mo yako wɔ nyiaa, “Ŋgba ɛ ne naa denɛɛ dinaana keŋa? Baa tekerii ŋe popou lo keŋ nyi ɛ be gyae ɛ kena boe na boe gyakaa ke dɔɔ dɔɔ ya.”

Yesu kawola lee diyem keŋ gyae kekɔŋ nɛ wose man

Mateo 24:3-14; Luka 21:7-19

³ Keŋte Yesu gyuuwɔ ke kyaa oliifi bula keŋ dɔɔ, te ɔ moo ɔ sia tee Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keŋ. ɔ kekyaa botɔɔ te Pita na Gyemisi na Gyɔn na Anderiase baagen kɔŋawɔ ɔ gyan

kaa yako e nyiaa, ⁴ “Wola daa debaŋ keŋ nombia keŋa pou gyae ke kɔŋ. Woŋ te dɛɛ mo naa nyi keŋa pou gyae ke kɔŋ?” ⁵ Botɔɔ te Yesu yako wɔ nyiaa, “Ɛ keɛ ɛ wose man nideli, na ŋolo ba beo ŋon ya. ⁶ Balan burum baa kɔŋ ma yele man na be kaa yako nyi, ‘Baŋ yena maŋ Nyeelɛɛre ŋon,’ na baa beo balan burum na baa yo gbɛɛ. ⁷ Akpaa ɛ nyii yoo na yoose nombia nɛ, ɛ na yeli ɛ wɔɛ ke lɔ ŋon ya. Kaboena nyi mena abɔɔ keŋa pou dɛɛkɔŋ mena, mɔna kei bɛɛ wolo nyi debaŋ ɔtomante keŋ te lii ya. ⁸ Tɛɛlese baa koro seŋ tia dɔŋa, na gyoonɛŋ mɔ ka koro seŋ tia dɔŋa. Tɛɛle gyae ke wosi yenaase burum, te tanam mɔ gyae ke yala tɛɛle dɔɔ. Mɔna keŋa pou yɛɛ yaa ŋgba fulute kadoŋɛɛ kewalan nɛ.

⁹ Mena dɔɔ ɛ keɛ ɛ wose dɔɔ nideli, nawolo nyi baa mo ŋon gyina donɔɔ kegyiise na baa tuku ŋon Gyudatena ɔsom denɛɛ man. Lee maŋ dɔɔ, baa mo ŋon gyu tɛɛle kegyiise na gyoonɛŋ siaman. Kei gyae ke yela ɛ ke nyiŋ gbɛɛ kolosi Wurubuarɛ nombia ŋan fa wɔ. ¹⁰ Mɔna kaboena nyi me silala baa tanɔgbɛɛ kolosi Wurubuarɛ nombia kpaakpaa ŋan fa tɛɛle kei dɔɔ balan pou pɛ. ¹¹ Nyi akpaa be kyaŋ ŋon gyu nombia dedii man nɛ, ɛ na wɔlɛɛ na kpene keŋ ɛ keyako ya. Kpene keŋ Wurubuarɛ waa mo do ɛ nɔɔse man debaŋ kenan nɛ, keŋ te kaboena nyi yaa yako. Nawolo nyi na ɛmɛɛ ne gyae la ɛ kekolosi ya, mɔna Wurubuarɛ felin ŋon ne gyae la waa kolosi fa ŋon. ¹² Naa lolo bia baa lese dɔŋa fa yeŋ, na kya mɔ ka lese ɔ bu fa yeŋ. Bia baa koro seŋ tia ba lolala, na baa lese wɔ fa yeŋ. ¹³ Maŋ dɔɔ balan pou baa kola ŋon. Mɔ walan ŋon ɔ kyaŋ

o wose sen kenken kelii oto ne, Wurubuaere waa lee o nyee.

¹⁴ Nyi akpaa e naa kpene ken beere kole te ke dana duwaare ne de kaa sen botoo ken tekaboena nyi ke deere sen ya ne, (kaboena nyi walaŋ kamase non o ne kala tone kei ne, waa yee kakyeŋ na waa nyii ke man). Dekon mena na, balan ban be kyaa Gyudia teele doo ne, baa yeu gyu bulase doo. ¹⁵ Nyi akpaa nolo kyaa o deni nyee doo na, o na tisi kon teele man nyi o kaa mo o kolo ya. ¹⁶ Te akpaa nolo mo kyaa wooman na, o na bese gyu deere nyi o ka mo o kegba ya. ¹⁷ Mena weeya nenan man ne, fulsetena na talabose baa laako. ¹⁸ Mena doo e fane fa Wurubuaere nyi, mena nombia kenja naa kon waaretere ya. ¹⁹ Nawolo nyi weeya nenan man ne, balan baa naa diyem ken leenan deban ken Wurubuaere be yee teele kei kaa lii na gyen ne, mena diyem kenan te konja ta see ya, te ke dinoo mo be gyae kekon mo see ya. ²⁰ Na Wurubuaere ke kokee kayeyee weeya kenja ya ne, nafa nolo na nolo be gyae waa ka ya. Mona lee o balan ban o ba lese see ne doo, te o kokee weeya nenan. ²¹ Deban kenan de lii te nolo de yako non nyi 'E kee Kristo non kyaa kebo, yaa o kyaa yenan daale na' e na lee ke di ya. ²² Nawolo nyi balan baa dii akere nyi ban yena man Kristo non, te baale mo baa dii akere nyi be yee Wurubuaere akpenkpengyoorawo. Baa yee gyakolon nombia na nombia dinaana, te akpaa be tale nyin gbere koran na, baa mo beo Wurubuaere balan ban o ba lese see ne. ²³ Mona emere doo e doo e wose doo, nawolo nyi me tan wulaa yako non nombia

keŋa.”

Deniwalaŋ Bu ŋon kekoŋ

Mateo 24:29-31; Luka 21:25-28

²⁴ Weeya ŋenanŋ man kayeyεε keŋa pou wole na weese waa gyoo ditin̄tεε, te gyaalan̄ mo be gyae waa wolose ya. ²⁵ Kyolobiise baa lee adido kaa yala. Te aboo ŋan pou ŋe kyaa adido ne, gyae ke wosi. ²⁶ Deban̄ kenan̄ ne, balan̄ baa naa man̄ Deniwalaŋ Bu ŋon ta mo don̄ na gyoorobiiri lee ŋoma man̄ adido mee koŋ. ²⁷ Te maa kpila me kpilala lee adido na be kaa yilaa me balan̄ ban̄ Wurubuare ba lese wo see teeεle kei doo yenan̄ kamase ne.

²⁸ Keŋte Yesu besewo yako wo nyiaa, “E keε fiigi dan̄ na ε ke kasee kolo lee ka wose man. Akpaa ε naa ŋgba ke tombia da potee faaren̄se wolεε ne, na ε gyeŋ nyi awulun̄tεε ta benaa baa. ²⁹ Mena mo te akpaa ε naa mena nombia keŋa ne koŋ na, ε gyeŋ nyi man̄ Deniwalaŋ Bu ŋon kekoŋ ta benaa tan̄. ³⁰ Ampaŋ yaa mee yako ŋon nyi balan̄ ban̄ be kyaa gyeŋ kei ne, be duulun̄ be gyae ke munu tan̄ ya, peεte nombia keŋa kekoŋ. ³¹ Adido na teeεle kei pou gyae ke gyu oto, mona me noowoya doo ŋan gyae ke kyaa kekpaakekpaa.”

Nolo ba gyeŋ mena deban̄ keŋ nombia keŋa gyae kekoŋ ya

Mateo 24:36-44

³² Keŋte Yesu besewo yako wo nyiaa, “Nolo ba gyeŋ wee na deban̄ keŋ keŋa pou gyae ke koŋ ya. Wurubuare kpilala ban̄ be kyaa adido, na man̄ Deniwalaŋ Bu ŋon koran̄ ba gyeŋ ya. Gyise

me kya ḡon ɔ kyaa adido ne waagen ḡyenja la. ³³ Mena dɔɔ ε keε nideli na ε ke desina ε wose see, nawolo nyi ε ba ḡyen wee kenj debanj kenanj ḡyae ke kɔḡ ya. ³⁴ Ke yeε ḡgba walan ḡon ɔ ba koro ɔ ne ḡyu ḡbeε, te ɔ ba mo ɔ dekpajalanj do ɔ tewulεε nyinjmaa man ne. ɔ faa be man walan kamase tom kenj waa yeε, te ɔ yako ḡon ɔ na deke denanɔɔ kenj ne nyi waa deke ke nideli. ³⁵ Mena dɔɔ emεε mo ε doo ε wose dɔɔ, nawolo nyi ε ba ḡyen wee kenj dekpajalanje ḡon waa kɔḡ ya. Waa tale kɔḡ balinɔɔ yaa tεensana, yaa keḡyim keε lo woya, yaa nebo nebo. ³⁶ ε doo ε wose dɔɔ na ɔ be kɔḡ kaa futaa ḡon nyi ε doo dosorɔḡ man ya. ³⁷ Nombii kei mεε yako ḡon ne, mεε yako baa fa balan pou. ε doo ε wose dɔɔ.”

14

Kegyiise ne bake Yesu nyee man

Mateo 26:1-5; Luka 22:1-2; ḡyon 11:45-53

¹ Keka weeya ala na ḡyudatena nyeekeleεwee dinaa kenj kedi kelii ne, Wurubuaε saese keḡyise banj na ḡyudatena mmaraa wolala ḡyae ḡbeε kenj baa mo adao ḡbeenenj kyanj Yesu na baa ko e. ² Kenje be yakowɔ nyi, “ε na fa deε kyanj e nyeekeleεwee dinaa kei kedi man ya, na mena ya na balan banj baa yela donɔɔ kenj ke sinii.”

Alo ḡolo ka mo nun woli Yesu Betani donɔɔ man

Mateo 26:6-13; ḡyon 12:1-8

³ Yesu ke kyaa Betani donɔɔ man ne, ɔ ḡyuuwɔ Simɔn ḡon nafɔ ɔ na wee kawee yayam ne deε ɔ kaa di. Te alo ḡolo kɔḡawɔ botɔɔ na ɔ dana nun

ofonofonte ken ke dana koyadori ne porontia too. Botoo te o toro ke te o toosi nun ken woli Yesu nyeeman. ⁴ Te balan ban be kyaa botoo ne baale gyena ban boose donya nyiaa, “Weera doo te o wolɛɛ nun kei mena. ⁵ Nafɔ baa tale yoo nun kei kela tomyɛere kulutoo dokolori koba, na waa mo ke fa ayematena.” Botoo te ba too be noo gyakaa alo doo. ⁶ Kente Yesu yako wo nyiaa, “E yela e, weera doo te e ne kale na alo non mena e? O te yee kolo kpaakpaa fa man. ⁷ Ayematena doo, baa kyaa e gyan deban kamase. Te deban kamase ken e gyae na, e ke tale yee deeli fa wo. Mona man doo, moo gyae maa kyaa e gyan kelii oto ya. ⁸ O te yee kpene ken waa tale. O te tangbɛɛ kyeekee nun woli man, na kawola nyi o te desina man fa me ke wuu pena maa yen. ⁹ Ampan yaa mee yako non e ke nyii nyiaa, teele kei doo yenan kamase ken baa kolosi Wurubuare nombia kpaakpaa nan ne, baa yako kpene ken alo kei be yee ne na baa mo toose e.”

*Gyudase te see nyi waa lese Yesu fa
Mateo 26:14-16; Luka 22:3-6*

¹⁰ Kente Gyudase Isekarote non o yee Yesu kaseela kufu bala ban man nolo e ne, gyuuwo Wurubuare saese kegyiise ban gyan nyi waa lese Yesu fa wo. ¹¹ Be ke nyii mena ne, yee wo gyon te be yakowo see nyi baa fa e koba. Lee botoo te Gyudase Isekarote keo gbɛɛ ken waa mo lese e fa wo.

Yesu na ɔ kaseela kedi nyeekelɛɛwee dinaa weenɛɛ ɲan

Mateo 26:17-25; Luka 22:7-14, 21-23; Gyɔn 13:21-30

¹² Nyeekelɛɛwee kedi wee gyanɣbate ken bee di bodobodo ken tee be doo ke man ya, te bɛɛ ko Nyeekelɛɛwee kedi nambu ɲon kelii nɛ, Yesu kaseela ban kɔɲawɔ ɔ gyan kaa bɔɔse e nyiaa, “Alen te n ne gyae nyi de kaa desina see fa nyeekelɛɛwee dinaa weenɛɛ ɲan?” ¹³ Botɔɔ te ɔ kpila ɔ kaseela ban bala te ɔ yako wɔ nyiaa, “ɛ gyu Gyerusalem donɔɔ man. ɛ ne gyu na ɛ ke gyanɛe na balee ɲolo seele na lon na ogele. ɛ sila e. ¹⁴ Dekpanalan ken man waa gyoo nɛ, ɛ yako dekpanalan te ɲon nyi, De Gbenɣyoo ɲon kra dɛɛ bɔɔse nen nyiaa, ‘Alen te ɲɔɔla deni ken daa na me kaseela ban dɛɛ kaa di nyeekelɛɛwee dinaa weenɛɛ ɲan nɛ kyaa?’ ¹⁵ Balee ɲonan waa wola ɲon abansoro deni dinaa daale ken ke kyaa adido te bɔɔ desina ke man nideli nɛ. ɛ desina botɔɔ na de kaa di weenɛɛ ɲan.” ¹⁶ ɔ kaseela ban ke gyu kelii donɔɔ ken man nɛ, be naa kpene kamase ken Yesu be yako wɔ nɛ pɛpɛpɛ, te be desina nyeekelɛɛ weenɛɛ ɲan see botɔɔ.

¹⁷ Kelii balinɔɔ nɛ, Yesu na ɔ kaseela kufu bala ban kɔɲawɔ botɔɔ. ¹⁸ Ba ke kyaa bee dii nɛ, te Yesu yako wɔ nyiaa, “Ampan yaa mɛɛ yako ɲon nyi emɛɛ ban daa na ɲon kyaa dee dii nɛ, ɛ man ɲolo waa lese man fa.” ¹⁹ Botɔɔ te dekokorokɔɔ kyaɲa ɔ kaseela ban, te be bɔɔse Yesu dokolon dokolon nyiaa, “De Gbenɣyoo, man yaa amɔte?” ²⁰ Te Yesu yako wɔ nyiaa, “ɛmɛɛ kufubala kɛwɔ man ɲolo ɲon daa na e na do de nyinmaa nyefale

dokolonj kei man nɛ. ²¹ Maŋ Deniwalaŋ Bu ŋon maa yeŋ ŋgba mena keŋ Wurubuare nombia aŋmarasenj see ne yako lee ma wose man nɛ, mɔna walaŋ ŋon waa lese maŋ fa nɛ waa laako. Nyi beŋ ta lola walaŋ ŋonanj ya na, nafa dei.”

Yesu na ɔ kaseela kedi nyeekeɛɛwee dinaa weenɛɛ ŋan

Mateo 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Korintotena 11:22-25

²² Yesu na ɔ kaseela baŋ kee dii nɛ, ɔ moo bodobodo te ɔ fanewɔ fa Wurubuare karanj, te ɔ kara ke mo fa ɔ kaseela baŋ. Keŋte ɔ yako wɔ nyiaa, “ɛ lɛɛ di, kei yeŋa ma wosenaane keŋ.”

²³ Kenanj wɔle te ɔ moo leenɔɔ keŋ solonj doo ke man nɛ te ɔ fanewɔ fa Wurubuare karanj, te ɔ moo ke fa ɔ kaseela baŋ. Keŋte be popou nyɔɔwɔ lee ke man. ²⁴ Botɔɔ te ɔ yako wɔ nyiaa “Kei yeŋa me fatabo keŋ Wurubuare be kyɛɛkee leki na waa mo tɔ nɔɔkebakeseɛ wɔle keŋ nɔɔ. Kei ne gyae la ke yela na Wurubuare ka mo balanj burum nombiakumɛɛ kyɛɛ wɔ. ²⁵ Ampaŋ yaa mɛɛ yako ŋon nyiaa, mɔɔ gyae maa tekaa nyɔɔ solonj kei bela ya, kelii wee keŋ maa bese nyɔɔ ke wɔle Wurubuare gyoori keŋ man.” ²⁶ Ba ke kpee nɔɔnɛŋ lese Wurubuare yele nɛ, te ba leewɔ donɔɔ keŋ man gyu oliifi bula keŋ dɔɔ.

Yesu keyako nyi Pita waa kaa bɛɛ e

Mateo 26:31-35; Luka 22:31-34; Gyɔn 13:36-38

²⁷ Botɔɔ te Yesu yako wɔ nyiaa, “ɛ popou ɛ ke yeu tina maŋ yela. Nawolo nyi Wurubuare yakowɔ ɔ nombia aŋmarasenj see ŋan man lee ma wose man nyiaa,

'Maa gyo namensekeelere non lo,
na o namense ban pou ke yaasee.'

²⁸ Mōna me fom lee yen man na, maa kyan non gbεε gyu Galelia tεεle man." ²⁹ Kenṭe Pita yako e nyiaa, "Akpa be popou de yeu tina nen yela koran na, man dō mō gyae maa tina nen yela korakora ya." ³⁰ Botō te Yesu yako Pita nyiaa, "Ampan yaa mεε yako nen nyi gyen nelim kei pεte kegyim kelō woya betabola nε, nyan ke bεε betabotooro nyi n ba gyen man korakora ya." ³¹ Kenṭe Pita yakowō sen ke dō kenken nyiaa, "Akpa nyi ke yεε yen ke koran na, mō gyae maa bεε nyi mō gyen nen korakora ya." Te o kaseela akan ban pou mō yakowō mena.

Yesu kefane Gεkyεmane

Mateo 26:36-46; Luka 22:40-46

³² Yesu na o kaseela ban kelii botō ken bεε baake nyi Gεkyεmane nε o yako wō nyiaa, "E kyaa kebo na me kaa fane." ³³ Te o moo Pita na Gyemisi na Gyōn sila o wose. Botō te nombia takaa e nideli, ken nyi o bεε gyen mena ken waa yεε o wose ya. ³⁴ Te o yako o kaseela ban nyiaa, "Nombia ne takaa man nideli ken mεε gyae maa yen. E kyaa kebo, ε na doo ya." ³⁵ Kenṭe o gyuuwō o siaman kyomii te o tisiwō bun te o fanewō fa Wurubuarε nyi, akpa o ne gyae na waa yela kaale kei ke lan o nyee dō. ³⁶ Te o yakowō nyi, "Me kya, kpene kamasε be tan nen don ya. Lese kaale kei me dō. Mō na yεε kpene ken man ne gyae ya. Yεε kpene ken nyan gbagba ne gyae." ³⁷ O ka bese kōn nε, o kaa naawō na ba te doo te o gyusu wō bōose Simon Pita nyiaa,

“Simɔn, ε te doo? Ε te tale kyaa na ε ka deke debaŋ dokolonj kooŋ keŋ nyi ε be doo yee? ³⁸ Ε na doo ya, ε fane na ε be nyiŋ gyoo kekεεsekεε man ya. Ma gyeŋ nyi ε konɔɔse man na ε ne gyae ε ke yeε ma kegyaebii, mɔna ε wosenaane man na ε be taŋ mena donj kenaj ya.” ³⁹ Keŋte Yesu besewɔ gyu ke fane yako nombii dokolonj kenaj bela. ⁴⁰ Ɔ ka bese kɔŋ be gyaŋ na be sεε be doo, nawolo nyi dosoronj doo be siaman te be ta gyeŋ kpene keŋ baa yako ya. ⁴¹ Keŋte Yesu besewɔ kɔŋ be gyaŋ betabotoorote te ɔ boɔse wɔ nyi, “Ε sεε ε gyakaa dosoronj kei dɔɔ ε ne fεεfo? Tekaboe mena, debaŋ keŋ te lii. Be ta lese maŋ Deniwalaŋ Bu ŋon fa nombiakumεεyeεra. ⁴² Ε koro dee gyu de kaa gyaŋee na wɔ. Ŋon ɔ na lese maŋ waa fa nε te tuŋ daa taŋ.”

Ba kekyan Yesu

Mateo 26:47-56; Luka 22:47-53; Gyɔn 18:3-12

⁴³ Yesu ke gyakaa ɔ ne kolosi nε, Gyudase ŋon ɔ yeε kaseela kufu bala baŋ man ŋolo e nε, kaa bεεwɔ lee be dɔɔ. Na balaŋ dikpii keŋ be dana yoosilase na akpokpose, na Wurubuarε saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala baŋ Gyudatena kegyiise ba lese do na e nε silana e. ⁴⁴ Na Gyudase ŋon ɔ ba lese e fa nε taŋ taŋgbεε yako balaŋ baŋ nyiaa, “Walaŋ ŋon maa pukaa e nε ŋon ŋonan, ε kyaŋ e keŋkeŋ na ε ka mo e ta.” ⁴⁵ Gyudase ka betaa lii Yesu gyaŋ nε, ɔ baake e nyi, “Me Gbengyoo,” te ɔ pukaa e. ⁴⁶ Botɔɔ te balaŋ baŋ kyana e. ⁴⁷ Keŋte Yesu kaseela baŋ man ŋolo ŋon ɔ seŋεε botɔɔ nε lese ɔ yoosila kara Wurubuarε saese

kegyia ñon tobaale denele lese ke lo. ⁴⁸ Botoo te Yesu boose wo nyiaa, “Me yee walaŋkum e te ε moo yoosilase na akpokpose ε ne koŋ ε kaa kyaŋ maŋ? ⁴⁹ Wee kamaŋe keŋ me kyaa ε gyaŋ Wurubuaŋe osom deni dinaa keŋ man mee wola ñon ne, ε te kyaŋ maŋ ya. Mōna nombia keŋa pou koŋae, na ke yela Wurubuaŋe nombia aŋmaraseŋ see ñan ke koŋ mena.” ⁵⁰ Keŋte Yesu kaseela baŋ pou yeuwo tina e yela.

⁵¹ Na tobaale ñolo ñon o wuuna kanyaŋbii ne silana Yesu. Be ka mo baa kyaŋ e ne, ⁵² te o leewo be nyinmaa man yeu ditenŋteli tina o kanyaŋbii keŋ yela.

Be kamo Yesu gyu kegyiise siaman

Mateo 26:57-68; Luka 22:54-55, 63-71; Gyōn 18:13-14, 19-24

⁵³ Keŋte ba moo Yesu gyu Wurubuaŋe saese kegyia ñon gyaŋ, te Wurubuaŋe saese kegyiise baŋ pou na Gyudatena mmaraa wolala, na Gyudatena kegyiise kaa gyaŋeewo botoo. ⁵⁴ Na Pita silana Yesu wole wole lemlem gyu Wurubuaŋe saese kegyia ñon dekpaŋalaŋ man. Botoo te Pita gyuuwo ke kyaa kototootena baŋ bee gyee dekpaŋalaŋ keŋ ne gyaŋ bee woli boalaŋ. ⁵⁵ Na Wurubuaŋe saese kegyiise, na Gyudatena kegyiise akaŋ baŋ ne keo nombii keŋ baa mo gyakaa o doo na baa nyiŋ gbεε ko e, mo be te nyim ya. ⁵⁶ Balan burum koŋawo kaa keŋeε o noose, mōna be noowoya ñan te kyaa na doŋa ya. ⁵⁷ Te baale korowo keŋeε o noose nyiaa, ⁵⁸ “De te nyii nyi o kpa waa tekerii Wurubuaŋe osom deni dinaa keŋ balan be maa ne, te weeya atooro wole na

waa ma wole kenj te yee walanj maa na ke ya.”
⁵⁹ Banj mo nombia njan boɔ kaa yako ne, te kyaa na doŋa ya.

⁶⁰ Botɔɔ te Wurubuarɛ saese kegyia njon korowɔ senj kebu kenj nsana nsana te ɔ boɔse Yesu nyiaa, “N be tiranɔɔ yee? Wonj doɔ te balanj kewo ne kerɛɛ n noɔse, te n be tiranɔɔ ya?” ⁶¹ Mo Yesu te gyuusuu ɔ noɔ ya. Botɔɔ te Wurubuarɛ saese kegyia njon boɔse e nyi, “Nyanj yena nyeeleere njon Wurubuarɛ be yako see nyi nyanj ke koŋ ne? Nyanj yena Wurubuarɛ njon kaboena nyi baa lese ɔ yeke ne bu dokolonj njon?” ⁶² Kenj te Yesu tiranɔɔ nyi, “Ayi, manj njonanj. E kena manj Deniwalanj Bu njon kyaa Wurubuarɛ doŋte njon dunolonj doɔ. Na e ka bese naa manj na me doŋ njoma man adido mee koŋ.” ⁶³ Botɔɔ te Wurubuarɛ saese kegyia njon tirii njon gbagba kegba te ɔ boɔse wo nyiaa, “Wonj adansɛɛ yaa deɛ gyae dee nyii bela?” ⁶⁴ E te nyii mmusuo nombia njan ɔ be yako yee? Sena yaa e na gyuenj lee ke man? Te kegyiise banj pou too be noɔ gyakaa ɔ doɔ bu e foɔ nyi, “Kaboena nyi baa ko e.” ⁶⁵ Kenj te balanj banj baale fiasɛɛ beɛ to noɔlonj woli e, te be wuu ɔ sia na beɛ takee e akotase. Te be boɔse e nyi, “Wurubuarɛ dekpɛnkpenjgyɔɔre, wola daa njon ɔ be gyɔ nenj.” Kenj te ba moo e fa kotɔɔtɔena banj te banj mo ke tuku e.

Pita kebeɛ Yesu

Mateo 26:69-75; Luka 22:56-62; Gyɔn 18:15-18, 25-27

⁶⁶ Pita ke kyaa dekpɛnanalanj kenj man ne, Wurubuarɛ saese kegyia njon alebu njolo koŋawo

botoo. ⁶⁷ Ɔ kena Pita kyaa Ɔ ne woli boalan ne, Ɔ kee e yididi te Ɔ yako e nyiaa, “Nyan mo n kpuɛ na Yesu Nasarete baale non.” ⁶⁸ Mo Pita lee anmaaren te Ɔ yako e nyi, “Moo gyen kpene ken n ne yako ne man korakora ya.” Botoo te Pita leewo gyu denanoo ken man. ⁶⁹ Alebu non ka bese naa Pita botoo ne Ɔ yako balan ban ba senɛɛ botoo ne nyiaa, “Balee kei mo kpuɛ na wo.” ⁷⁰ Mo Pita besewo bee ke bela. Kenan wole ne, balan ban ba senɛɛ botoo ne besewo yako Pita nyiaa, “Ke yeɛ ampan nyi n kpuɛ na wo, nawolo nyi n yeɛ Galelia baale e.” ⁷¹ Botoo te Pita moo noodon kolosi te Ɔ kana ntam kpu nyiaa, “Moo gyen balee kei non e ne kolosi Ɔ wose man nombia ne korakora ya” ⁷² Debokenan man te kegyim loo woya betabolate. Kenɛte Pita tooɛ nombia nan Yesu be yako e ne nyiaa, “Pe kegyim kelɔ woya betabola na, nyan ke bee betabotooro nyi n ba gyen man ya.” Kenɛte Ɔ yeleeɛwo do Ɔ ne wii.

15

Be kamo Yesu gyu gyoo Pilato gyan

Mateo 27:1-2, 11-14; Luka 23:1-5; Gyɔn 18:28-

38

¹ Tee kena nebo nebo fuu ne, saese kegyiise na donoo kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala gyanɛewo te be bake Yesu nyeeman. Mena doo be bake e te ba moo e gyu ka do Pilato non Ɔ senɛɛ Romantena gyoo dinaa nawoo man ne, nyinmaa man. ² Kenɛte Pilato boooɛ e nyiaa, “Nyan yena Gyudatena gyoo non?” Te Yesu tiranoo nyi, “Mena yaa n yakowo ne.” ³ Te

Gyudatena saese kegyiise ban kerεε ɔ noose mo nombia burum gyakaa ɔ dɔɔ. ⁴ Kenje Pilato boose e nyi, “Be ta mo nombia kenja beε gyakaa n dɔɔ na, n ba lese n noose yee?” ⁵ Botɔɔ te nombia njan doo gyoo Pilato noɔ, nawolo nyi Yesu te yako daale ya.

Be kalese Yesu fa yen

Mateo 27:15-27; Luka 23:13-25; Gyɔn 18:39-19:16

⁶ Gyudatena nyeekelεεwee kedi kamase ne, kaboena nyi Pilato waa tina balan ban boɔ kyam to deni ne man dokolon, non balan benan gbagba ne gyae ne yela fa wo. ⁷ Mena deban kenan na ba te kyan Barabase to deni. Barabase kei kpue balan ban boɔ koro sen tia gyoo dinaa, te boɔ ko balan ne man. ⁸ Botɔɔ te balan dikpii ken kenja Pilato gyan nyi waa yeε kpene ken ɔ ne tan yeε deban kamase ne fa wo. ⁹ Te Pilato boose wo nyiaa, “E ne gyae nyi maa lese Gyudatena gyoo non fa non?” ¹⁰ Ken dɔɔ Pilato be boose mena yena nyi, ɔ gyen nyi saese kegyiise ban ne kola Yesu dɔɔ te ba lese e fa yen. ¹¹ Mo Wurubuare saese kegyiise ban feefuwɔ do balan dikpii ken nyi, baa yako Pilato nyi waa lese Barabase fa wo. ¹² Botɔɔ te Pilato boose wo nyi, “Sena te ε ne gyae maa yeε walan non ε ne baake e nyi Gyudatena gyoo ne?” ¹³ Te balan dikpii ken fae yeesa nyi, “Yela baa gyo e nyeelabia sakaa ɔpanɗan dɔɔ na waa yen” ¹⁴ Kenje Pilato boose wo nyiaa, “Won dukum te ɔ yeεwo?” Mona be gyakaa bo beε fae yeesa kenken nyi, “Gyo e nyeelabia sakaa ɔpanɗan dɔɔ” ¹⁵ Ken Pilato ne gyae mena ken

be wɔe ke fɛɛ wɔ dɔɔ ɔ lese Barabase fa wɔ, te ɔ yela ɔ yoonɔɔtena tuku Yesu te ɔ moo e fa nyi baa gyu ke gyɔ e nyeelabia sakaa ɔpaɔɔɔɔ dɔɔ.

*Be kekulu Yesu
Mateo 27:27-31*

¹⁶ Keɔte yoonɔɔtena baɔ baɔ Yesu gyu Pilato dekpaɔalaɔ man botɔɔ keɔ bee di nombia nɛ, te be baake be tebia yoonɔɔtena akaɔ baɔ pou gyaɔee. ¹⁷ Te ba moo kegba yayam do e, te ba moo sɔɔse loo gyooɔo kotɔɔɔ wuu e. ¹⁸ Na bee kulu e nyiaa, “Gyudatena gyoo, n nyee dɛɛ wolose” ¹⁹ Botɔɔ na be gyakaa bɛɛ mo daɔ ɔmeree e ɔ nyeeman, na bɛɛ tɔ nɔɔlonɔ woli e na bɛɛ buɔ ɔ nawɔɔtɛɛ kulu e. ²⁰ Be ke kulu e taɔ nɛ, ba kpee kegba yayam keɔ te ba moo ɔnon gbagba wui keɔ do e. Te ba moo e lee be kaa gyɔ e sakaa ɔpaɔɔɔɔ dɔɔ.

Ba kegyɔ Yesu ɔpaɔɔɔɔ dɔɔ

Mateo 27:32-44; Luka 23:26-43; Gyɔn 19:17-27

²¹ Be ka lee donɔɔ keɔ man bee gyu nɛ, te be gyaɔee na Simɔn ɔnon ɔ ba lee Kirene donɔɔ man nɛ na ɔ ne kɔɔ. Simɔn kei bia yɛna Alekesanda na Rufuse. Keɔte ba ɔnere e nyi waa lee Yesu ɔpaɔɔɔɔ keɔ seele. ²² Te ba moo Yesu gyu botɔɔ keɔ bɛɛ baake nyi “Golgata” keɔ nawolo nyi “Nyeepookoo” dɛɛ nɛ. ²³ Keɔte ba moo tee keɔ bɛɛ baake nyi mɛɛɛ nɛ kyakale solonɔ man fa Yesu nyi waa nyɔɔ, mɔna ɔ te nyɔɔ ke ya. ²⁴ Ba ke gyɔ e sakaa ɔpaɔɔɔɔ dɔɔ nɛ, te be kpeleɛ ɔ kegbase buɔii te be loo boe ɔnɛ dɔɔ, na baa naa keɔ walaɔ kamase waa nyiɔ. ²⁵ Gyae ke yɛɛ ɔnɛba nebo weese debaɔ atoorote man nɛ, te be gyɔɔ

Yesu sakaa ɔpanɗanɗ dɔɔ. ²⁶ Kenɗe be ηmarase dukum kenɗ be kpa ɔ be yεε nε mataa ɔ nyee gbεε nyiaa,

“GYUDATENA GYOO N̄ON YAA.”

²⁷ Botɔɔ te be gyɔɔ ηmεelatena bala baale mɔ sakaa ɔpanɗaase dɔɔ kpu na Yesu. N̄olo sakaa ɔ dunolunɗ dɔɔ, te ηolo mɔ sakaa ɔ demena dɔɔ.

²⁸ Kei yela Wurubuarε nombia aηmarasenɗ see ηan kɔηawɔ mena. Nombia ηenanɗ yena nyi, “Be ta mo e kpu na nombiakumεεyεεra.” ²⁹ Na balanɗ banɗ bεε lam botɔɔ nε, na tee e na bee kpiisi ba nyeeya yako nyiaa, “Nyanɗ ηon n kpa n ke tekerii Wurubuarε ɔsom deni dinaa kenɗ na n ka mo weeya atooro maa ke nε, ³⁰ lεε n wose na n ke tisi lee ɔpanɗanɗ kenɗ dɔɔ na dεε kεε.” ³¹ Mena mɔ te Wurubuarε saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala banɗ mɔ kulu e. Te be yako dɔηa nyiaa, “ɔ ne tale lεε baale nyee, mɔna ɔ be tale lεε ηon gbagba nyee ya.” ³² Nyi akpaa ηon yena nyeedonɗ Gbenɗgyoo na Iseraetena gyoo ηon Wurubuarε be yako see nyi waa kɔη nε, kenanɗ na waa lεε ɔ wose lee ɔpanɗanɗ kenɗ dɔɔ na dεε naa na dεε lεε e di. Te balanɗ bala banɗ bɔɔ gyɔ wɔ sakaa ɔpanɗaase dɔɔ kpu na e nε mɔ tee e mena.

Yesu yenɗ

Mateo 27:45-56; Luka 23:44-49; Gyɔn 19:28-30

³³ Weese ka senɗ dεε nε, ditinɗtεε kaa lεε tεele kenɗ dɔɔ pou kelii ɔ ke gεεse. ³⁴ Te weese ke gεεse kenanɗ nε Yesu fae yeesa kenkenɗ nyiaa, “Eli, Eli, lama sabatani?” Kenɗ nawolo nyi, “Me Wurubuarε, Me Wurubuarε, weera te n lese n

sia yela man?" ³⁵ Balan ban ba senɛɛ botɔɔ ke nyii mena ne be yakowɔ nyiaa, "Ɛ nyii, ɔ ne baake Elaegya." ³⁶ Debokenan man te be man ηolo yeuwɔ ka mo kolo ηgba kokyaa ken gyae ke tale lɛɛ lon ne do solon denyanɛsa daale man, te ɔ moo ke tooso na dan te ɔ gyinaa ke adido fa Yesu nyi waa nyɔɔ. Kenɛte ɔ yakowɔ nyiaa, "Ɛ sen dɛɛ kɛɛ nyi Elaegya waa kɔn kaa lese e lee ɔpanɔan ken dɔɔ." ³⁷ Botɔɔ te Yesu besewɔ fae yeesa kenken, te ɔ kara weesi. ³⁸ Kekɔn mena ne, kanyan ken bɔɔ mo kpase Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa ken man ne bɛɛsewɔ kyɛɛkyɛ ala lee adido kaa lii ka mokɔɔ man.

³⁹ Yoonɔɔtena kegyia ηon ɔ senɛɛ botɔɔ kena Yesu ke fae yeesa kara weesi ne, ɔ yakowɔ nyiaa, "Balee kei yena Wurubuarɛ bu ηon ampan."

⁴⁰ Na ala baale senɛɛ lemlem bɛɛ kɛɛ. Ala benan man baale yena Mɛɛre ηon ɔ ba lee Magedala ne, na Gyemisi kemaasa na Gyose be naa Mɛɛre na Salome. ⁴¹ Ala kɛwɔ silana Yesu kɛɛ ɔ dɔɔ deban ken ɔ kya Galelia ne. Na ala burum ban bɔɔ sila e kɔn Gyerusalem donɔɔ man ne mɔ senɛɛ botɔɔ.

Yesu kewuu

Mateo 27:57-61; Luka 23:50-56; Gyɔn 19:38-42

⁴² Na wee kenan yɛɛ wee ken Gyudatena na mo desina ba wose fa ba kefɛɛfowee ken kedi. Ke lii balinɔɔ ne, ⁴³ balee ηon bɛɛ baake e nyi Gyosefo ηon ɔ ba lee Arimatia donɔɔ man ne gyɔɔ ɔ konɔɔ gyu Pilato gyan ka sola e nyi waa mo Yesu woo ηon fa e ɔ kaa wuu. Gyosefo kei yɛɛ donɔɔ kegyia ηolo e, te ηon mɔ ne gyeki

Wurubuare gyoori kenj. ⁴⁴ Pilato ke nyii nyi Yesu ta yem ne, ye e gyakolonj. Mena dɔɔ ɔ baake ɔ yoonɔɔtana kegyia non boose e nyiaa, “Yesu non wulaa yenawɔ?” ⁴⁵ ɔ ke nyii lee yoonɔɔtana kegyia non nooman nyi ke ye ampanj ne, ɔ faa Gyosefo non gbɛɛ nyi waa gyu ka mo woo non. ⁴⁶ Mena dɔɔ Gyosefo gyuuwɔ ke lee akaralɛɛ te ɔ lese woo non lee ɔpanɗanj kenj dɔɔ te ɔ moo akaralɛɛ kenj milii e. Kenje ɔ moo e ke wuu yebɔɔ kenj bɔɔ kare boe daale man ne man. Te ɔ bilinj boe dinaa daale tɔ yebɔɔ kenj nɔɔ. ⁴⁷ Na Mɛɛre non ɔ ba lee Magedala ne, na Gyose ɔ naa Mɛɛre senɛɛ botɔɔ. Mena dɔɔ be naa botɔɔ kenj bɔɔ wuu e ne.

16

Yesu kefonj lee yen man

Mateo 28:1-8; Luka 24:1-12; Gyɔn 20:1-10

¹ Gyudatena kefeefowee kenj ke tanj ne, Mɛɛre non ɔ ba lee Magedala na Gyemisi ɔ naa Mɛɛre na Salome, lee abɔɔ ofonj nyinjan be kaa buraa Yesu woo non. ² Kosida nebo nebo weese ke bɛɛ ne, ala banj korowɔ be gyu yebɔɔ kenj tɛɛ. ³ Be kee gyu na bɛɛ boose dɔɗa nyiaa, “Amɔte ne gyae la waa bilinj boe kenj lee yebɔɔ kenj nooman fa daa?” ⁴ Mɔ be ke gyina be sia kɛɛ na, be naawɔ nyi be te bilinj boe dinaa dinaa kenj lee yebɔɔ kenj nooman. ⁵ Be ka mo baa gyoo yebɔɔ kenj man ne, te be naa tobaale nolo na ɔ doona kegba wolom wurikyim na ɔ banɛɛ dunolonj dɔɔ te be nɛnawɔ. ⁶ Botɔɔ te ɔ yako ala banj nyiaa, “E na nɛnjii ya. Ma gyenj nyi Yesu non ɔ ba lee Nasarɛte, non bɔɔ gyɔ e sakaa ɔpanɗanj dɔɔ ne yaa e ne keo. ɔ te

fom. Ɔ be kyaa kebo ya. Ɛ keɛ botɔɔ ken ɔ be doo ne. ⁷ Mena dɔɔ ɛ gyu ke yako ɔ kaseela ban na Pita nyiaa, ‘Ɔ te kyan ɲon gbɛɛ ɔ ne gyu Galelia donɔɔ man. Botɔɔ te ɛ kena e ɲgba mena ken ɔ be yako ɲon ne.’ ” ⁸ Kenɛte ala ban leewɔ yebɔɔ ken man bilen, nawolo nyi gyakolon ta gyoo wɔ te ba wose mɔ ta yen wɔ. Te ba te yako ɲolo mɔ kolo ya, nawolo nyi bee yee.

⁹ Yesu kefon lee yen man Kosida nebo nebo fuu ken ne, ɔ tanɲgbɛɛwɔ lese ɔ wose wola Mɛere ɲon ɔ ba lee Magedala ne. Mɛere kei te Yesu gegi felɲkumɛɛ nyetooro lee ɔ man ne. ¹⁰ Mena dɔɔ ɲon mɔ gyuuwɔ ke yako balan ban be silana Yesu ne. Ɔ ke gyu na be kyaa bee wii na bee di walaɲsa. ¹¹ Ken na be ke nyii nyi Yesu te fom te Mɛere naa e koran ne, ba te lɛɛ di ya.

¹² Kenan wɔle ne, Yesu lese ɔ wose dinɔɔ wɔle daale man wola ɔ kaseela bala baale deban ken bee gyu donɔɔ daale man ne. ¹³ Kenɛte ban mɔ besewɔ kɔɲ kaa yako be tebia akan ban. Mɔ ban mɔ te lɛɛ wɔ di ya.

Yesu kalese ɔ wose wola ɔ kaseela kufu daale ban

Mateo 28:16-20; Luka 24:36-49; Gyɔn 20:19-23; Kpilala 1:6-8

¹⁴ Kenɲa pou wɔle ne, ɔ kaseela kufu daale ban yilaawɔ bee dii te Yesu besewɔ kaa lese ɔ wose wola wɔ. Kenɛte ɔ gyenɲa ban do wɔ lee mena ken balan be kɔɲ kaa yako wɔ nyi ɔ te fom, te ba lɛɛ wɔ di ya ne dɔɔ. ¹⁵ Botɔɔ te Yesu yako wɔ nyiaa, “Ɛ gyu tɛɛle kei pou dɔɔ na ɛ kaa kolosi Wurubuarɛ nombia ɲan fa balan pou.

¹⁶ Walaŋ kamase ŋon ɔ lee nombia ŋan di te be so e Wurubuaɛ loŋ na, waa nyiŋ nyeedoŋ. Mo walaŋ kamase ŋon ɔ te lee nombia ŋan di ya ne, Wurubuaɛ waa bu e foɔ. ¹⁷ Balan ban baa lee man di ne, baa yeɛ gyakolon nombia keŋa. Baa gberaa felinkumee lee balan man lee ma yele man, na baa kolosi deise wolee kpookpoo ŋan boɔ gyen ya. ¹⁸ Nyi akpaa be gate doma na be nyiŋmaase yaa be nyoo teekum daale koran na, be gyae ke yeɛ wo kolo ya. Baa mo be nyiŋmaase gyakaa kaweesetena doɔ, na ba wose ke yeɛ wo doŋ.”

¹⁹ De Gbenjyoo Yesu kekolosi fa wo tan ne, Wurubuaɛ moo e gyu adido te ɔ ke kyaawo Wurubuaɛ dunolon doɔ. ²⁰ Yesu kaseela ban ka lee botoo ne, be gyuuwo teelee kei pou doɔ kekolosi Wurubuaɛ nombia ŋan. Te de Gbenjyoo seŋawo be wole te be yeɛ gyakolon nombia, na kawola nyi Wurubuaɛ nombia ŋan yeɛ ampan.

**WURUBURE NOMBIA KPAAKPAA
NŌŌKEBAKESEE WŌLE
Delo: WURUBURE NOMBIA KPAAKPAA
NŌŌKEBAKESEE WŌLE New Testament**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Delo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

80e9f745-c10c-5e3f-94bb-9d65aa1a1b11